

PEDAGOŠKI LETOPIS

XVII. ZVEZEK :::: V LJUBLJANI 1920

XVII. zvezek.

Pedagoški letopis

za leto 1919.

== □ ==

Na svetlo daje

Slovenska Šolska Matica v Ljubljani.

== □ ==

Uredil

H. Schreiner.

Ljubljana, 1920.

Natisnila „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Q III Q 36480 r

III Q 36480 r

030024247

Vsebina.

	Stran
Novo življenje — nove naloge. Dr. K. Ozvald	5
„Slovenske Šolske Matice“ upravni odbor in imenik društvenikov. Sestavil Jakob Dimnik	38
Zaznamek dozdej izdanih in založenih knjig „Slovenske Šolske Matice“. Uredil Jakob Dimnik	53

Dr. K. Ozvald:

Novo življenje — nove naloge.

Münch, eden izmed velikih prerokov moderne pedagogike, opozarja na to, da se vzgojeslovna vprašanja, ako jim skušamo priti do dna, vsikdar dotikajo najvišjih etičnih, najfinejših dušeslovnih, najvažnejših kulturnih in pa najtežjih državniških problemov. Zato mi centralno mesto, ki ga življenje z vedno globljim uvidevanjem odkazuje vzgojeslovni vedi, daje povod, da pričujoče misli, ki so bile malone doslovno, samo da v drugi zvezi, že drugod objavljene, še enkrat tukaj razgrinjam pred — menda najbolj hvaležnega — čitatelja, deloma istega, deloma novega: za zopetno ali novo razmišljanje takih vzgojnih vprašanj¹, ki je v njih miselnem votku ključ do vrat v bodočnost posameznika in pa te ali one zajednice.

Da bi prej ko prej stopili skoz nje v veliko in lepo bodočnost!

Vstajenje.

„Vse je vihar razdjali!“

Povodenj se uteka. Božji svet je še ni videl enake. Na brodu moli iz vodovja blede lice utopljenca — Caput mortuum človeštva. V divjem toku je ta povodenj vrgla

¹) In ob enem se mi tukaj nudi prilika, da vse tiste, ki jim je tega mari, v čisto neprisiljeni obliki seznanim z lažje dostopno — in lažje umljivo — vzgojeslovno literaturo iz najnovejše dobe.

iz tečajev človeka, to se pravi delo njegovih rok, ter, o čujte, v temeljih omajala še to, kar mu je od vekomaj danega za praznik in vodilo v vsakdanjosti.

Človek je mrtev. Bog živi, to je na novo oživi in preustvari človeka! Drugače rečeno: odpri mu oči za svetinje človeštva, kakor so: življenje, delo, resnica, ljubezen...

In človek bo vstal, *secundum scripturas*. Njegovo vstajenje je zapisano v knjigi življenja, ki jo doživljajoč beremo in ki uči, da je življenje vrste — vedno večje novo življenje; njega zastoji v bolnem, hirajočem ali umirajočem posamezniku pa so le zagate, iz katerih išče in najde življenska sila, „élan vitale“ človeštva, izhoda — navzgor! „Vélikega petka je bilo treba za veliko nedeljo; smrti Bogá samega je bilo treba, da je zazvonilo in zapelo ponižanemu človeku veličastno vstajenje.“ (Iv. Cankar: Nedelja).

Novo življenje se bo moralo do neke meje prilagoditi okoliščinam, kakor mu jih za dolgotrajni spomin pušča vojna; a prav tako bo moralo do dobršne mere sebi prikrojiti, to je s svojim udejstvovanjem predrugáčiti raznolike sípine, ki jih je grozno hudourje naplavilo po bojnih poljanah in — v človeških dušah. To je zakon življenja: dani miljé oblikuje mene, pa tudi jaz proti njemu nimam povsem vezanih rok, marveč mi je moč, ga bolj ali manj razširiti in preobličiti — po zahtevkih svojega življenja. Dejanje bodi geslo, ker nočemo umreti, ker hočemo živeti! Dejanje zahtevá krvavi krst človeštva v imenu kulturne ideje, to je tiste ideje, ki ima za jedro — „aktivno oblikovanje tega, kar je.“

In tako stopi danes ali jutri kot najvišje, v imenu človeštva in njegovih smotrov izdano povelje pred nas: „Demobilizacija duš!“ To je problem, čigar uspešna rešitev je pogoj za skorajšnje vstajenje človeštva po strahotah te — upajmo — „poslednje“ sodbe narodov. In

Heraklejevih moči bo treba, če nam je do tega, da „svetá odkletev“ uspeje, to je, da se človeštvo očisti vojne psihoze, ki jo je povzročil surovi miljé vojne in pa iz njegovih močvar se dvigajoči strupeni plini.“ Ta razkuževalnica duha so viče, ki mora človek skozi nje, ako mu je res do tega, da prej ko prej prispeje v nebeško kraljestvo novega življenja. Tukaj velja neizprosni Ibsenov: vse ali nič! Zakaj? „Ne varajte se! V globini instinkta človeške družbe živi in deluje naprej duh vojne, boja, ubijanja in plenitve“. (Balzac). Da, deluje. Toda nikar pred tem duhom odlagati orožja! Treba je namreč vere v človeštvo in njegovo moč, si najti pot navzgor. Tudi ta optimizem ni brez podlage.

Po tej katarzi ali očistitvi šele bo semafor življenske modrosti dal znamenje za — „prosto pot!“ In tedaj bo človek zastrmel nad velikim vprašanjem, ki se pojavi samo od sebe: Kdo božji mi pove, kako mi je ubrati smer, da ne izgrešim prelepega cilja, ki ga je Göthe, ta veliki veduc in vided, postavil človeštvu, kakor da je v duhu gledal naš veliki moment? Kako uresničiti to, kar ima v mislih veliki imperativ: „Umri in bodi?“ In pa kaj sploh pomenijo te besede? Kdo mi razjasni skrivnost in pove vse to?

Jaz bi to pred Bogom in svetom največje odgovornosti polno pojasnitev poveril — vzgoji. Kajpada, ne vzgoji v običajnem, po kruhoborstvu dišečem pomenu besede. S formulo „pedagog-šolnik“ se pač ne da razrešiti problem prenovitve sveta in človeštva. Velik borec na vzgojeslovnem mejdanu prelepo opozarja, da je vzgojitelj vse kaj drugega, nego pa samo učitelj, kakor je tudi umetnik vse kaj drugega ko pa samo virtuoz, dušebrižnik vse kaj drugega ko duhovnik in zdravnik vse kaj drugega ko doktor za nos, kožo, oči... Tukaj bo treba platon-skega pojmovanja, ki mu je vzgoja najvažnejš i posel v državi z božanskim ciljem: Iz človeka narediti

človeka, sposobnega za sožitje s svojimi sodržavljani. „Česa neki bi si mogla država bolj želeli, nego li da se vrednost môž in ženâ kar najbolj dvigne?“ Tako vprašuje Platon v glavni knjigi grške modrosti, ki nosi čestito ime Država. Saj je človek najdragocenejša dobrina države. In „učni (prosim: danes še samo ‚učni‘) načrt“ po naših šolah bo tudi vzgojnim zahtevkom moral odstopiti nekaj solnca — za novo življenje.

Vzgoja ni nekaj, kar bi bilo samemu sebi namen, temveč je organ (ne mrtvo orodje!) socialnega življenja v človeških zajednicah, kakor so: rodbina, narod, država, človeštvo . . ., organ, čegar poslovanje teži po izboljšanju tega, kar je. Vzgoja in življenje se imata takole med seboj: vzgoja kot del ima služiti celoti tega, kar imenujemo življenje, in celokupnost življenja pa njegovih (telesno-duševnih, socialnih, kulturnih, gospodarskih, političnih . . .) pojavov je srčika vsemu vzgojnemu prizadevanju. S tega stališča se bo treba lotiti velike prenovitve, ko obmolkne Mars in se zopet jezik razveže Modricam. In zlasti bo treba imeti pred očmi, da se po svojem obsegu nimalo ne krijeta pojma vzgoja in šolska klop. Ob tako filistrskem pojmovanju vzgoje mi je kakor bi gledal kokljo, vso razjarjeno, ker ji zlatopuhi in življenja polni zarod na vseh straneh sili izpod „varnega“ okrilja. Koliko sicer drobnega, a prebogatega in vzgojno prevažnega življenja se odigrava pred šolskim pragom, da ne govorim o zarodu, „ki še rojen ni“. In kaj bi še izgubljal besedo o življenju, kar se ga začenja, ko so se šolske duri zaprle za vedno!

In kako je z delavci, ki jih bo kmalu iskal delodajalec Vzgojitelj na svojem poprišču?

Noverre je zahteval od dobrega baletnega mojstra, da bodi razen plesarstvu več tudi zemljemerstvu, glasbi, pesništvu, slikarstvu in anatomiji. A o vzgoji govoriti, dodaje Jean Paul v predgovoru svoji Levani (ali Vzgojeslovju), se pravi malone o vsem mogočem naenkrat govo-

riti. Po domače rečeno: vzgojitelju je kakor ribi vode treba veliko strokovnega in tudi nestrokovnega znanja, ker je vzgoja organ življenja, ki je po svojem bistvu — pisano.

Ali veliko je razlike med znanjem, ki samoniklo in samotvorno išče novih vidikov in smeri, pa med znanjem, ki skuša pred vsem uresničiti to, kar so drugi uzrli kot novo, dó zdaj nepoznano vrednoto. In ta razlika se ne lovi morda za vnanje puhlosti, ampak je zasidrana v jedru obojnega znanja. Pri zidanju monumentalne zgradbe igra inženir in tudi polir važno vlogo, da se doseže smoter. Toda njun, čeprav neizogibni popravek je šele drugovrstnega pomena, je zgolj uresničevanje načrta, ki ni njuna tvorba, ki ga je marveč s svojim duhom in na svojevrsten način zamislil, uzrl arhitekt. Načrt, misel, koncepcija, ideja . . . zgradbe se je „wie geschenkt“, kakor pravi Góthe, vzela od nekod, arhitektovemu geniju „iz dna“.

Isto temeljno razliko očituje vse vzgojno dejstvomvanje. „Dovolj je pač, da par modrijanov natančno ve, kaj se mora zgoditi, da ostali potem tako delajo, kakor bi tudi oni vedeli . . .“ (Maeterlinck). Tudi na poprišču vzgoje srečavamo v vseh časih samorastlo stvarjajoče in nova pota kažoče duhove, pa njih ideje uresničujejoče ljudi iz prakse. Tvorbe prvih so kakor veliki tēkst v knjigi, a podrobno delo drugih kakor notice pod črto, ki ga skušajo doumeti in prenesti v življenje.

Kajpada je cilj prvo! V začetku je bil Logos, duh, ideja in nje čudežna moč, ki jo toli veličastno proslavlja binškoštni evangelijsv. Janeza. Duh je, ki daje življenje. Toda i podrobnega dela, ki ga ima opravljati izučeni pedagog, praktični šolnik, dušebrižni duhovnik, predavatelj, popularizator znanstva in umetnosti . . . ne gre podcenjevati ali celo v nič devati, ako hočemo, da beseda postane meso, to je, da se z bēsedo izražena ideja tudi uresniči.

Ako nam je res mari vzgoje, ki bo novemu življenju *conditio sine qua non*, tedaj je ne smemo prepustiti slu-

čaju in samovolji, tako je rekel čislan tovariš. Zato podpisujem Lehmannovo obtožnico: „Da na naših vseučiliščih lahko postaneš doktor v zgodovini glasbe ali v kitajski literaturi, ne pa tudi v pedagogiki, da imamo profesure za vsake vrste najnižjo panogo jezikoslovja, a ne za vzgojeslovje: to dejstvo mora naš način izobraževanja pred tujim svetom naravnost trajno diskreditirati“.

Tako govori negativna obtožnica sedanjih razmer v nemškem jeziku. V svojem jeziku pa imamo s pozitivnimi besedami zapisano poglavje o — vzgojevanju bodočih vzgojevalcev. Samo da bi ga tudi poznali in uvaževali naši „očetje in sinovi“! V mislih mi je pismo, ki ga oče, sicer skromen ljudskošolski učitelj, toda poln „božjega duha“, piše sinu Ivanu, ki se je na Dunaju začel pripravljati za profesorski poklic. Vzgojevalec ni in ne bodi plačan najemnik, ki avtomatski vtepava tisto bore malo znanja, ta globoka modrost drhti iz sleherne besede očetovega pisma, ampak več, več, vse kaj več — življenje posameznika in zajednice večajoča, človeka kvišku dvigajoča moč, „eden izmed največjih dobrotnikov človeštva“. Eden, ki zanj, ako ni na svojem mestu — „trpi škodo ves narod“! Očetovo pismo sinu Ivanu se mi zdi skrivno razodetje, kakō naj bodoči pedagog ob „vzorih in bojih“ išče, če hoče res najti samega sebe in — druge.¹

Zato pa naj po odstopu „Narodnega sveta“ stopi na plan „Vzgojni svet“, kajti — „vzgoja mladine zagotavlja in določuje prihodnost naroda.“ (Drtna).²

Ako znamenja ne varajo, se prenovitev sveta in človeštva prične po preizkušnem načelu delitve dela: od

¹ J. Debevec, Vzori in boji. 1917. — Glej zlasti „Sklep“ in pa začetno besedo „Odkod in kam“!

² Fr. Drtna, Ideali vzgoje. Iz češčine prevedel L. Lončar (v knjižnici „Kaj hočemo? Poslanica slovenski mladini.“ 1901).

naroda do naroda. Kako bujno-pestra slika se obeta duhu, ko stopi na plan sleherni izmed narodov, sledeč klicu svojih velikih prerokov, ki mu kakor svetilnik na razburkanem morju s sigurno roko pokažejo, kaj je treba odpraviti in kaj ohraniti, kaj ustvariti ali zopet ustvariti pri prenovitvi samega sebe ter s tem pri prenovitvi sveta in človeštva. Kakor bi se bil naš Prešeren, ta veliki klicar na slovanskem jugu, že pred 75 leti v duhu radoval dne, ko nekoč Zgodovina, operatrica eterna, započne novo dobo človeštva, tako završuje ob prežlahtni novini l. 1844 svojo Zdravico:

Živé naj vsi narodi,
 ki hrepene dočakat' dan,
 da, koder solnce hodi,
 prepir iz svéta bo pregnan;
 da rojak
 prost bo vsak,
 ne vrag, le sosed bo mejak!

Vsak genij je kot eden izmed velikih prerokov človeštva tudi — pedagog, kažoč z žarometom svojega duha pot do „daljnih carstev“ tistim, ki pridejo za njim. In iskra Prešernovega duha, ki se je ob ognju nove vinske kapljice l. 1844 utrnila na visokem nebu Zdravice, ta iskra je preletela dvoje pokolenj in se danes bliža zemlji, da zažge gorivo, ki ga je pripravil tretji rod, v vesoljno človeštvo objemajoči zibelj razpoloženja do — miru in sprave. „Bliža se čas, ko se bodo parlamenti vseh držav morali baviti z reformo vzgoje. Tedaj se jim bo posvetovati in sklepati o sredstvih in potih, ki zajamčujejo vzgojo mladine v smislu sporazuma med narodi. Vzgoja postane na ta način mednarodna zadeva in bi kot ena izmed metod za pomiritev sveta tudi morala postati predmet posvetovanj na svetovnem kongresu.“

* * *

Čas orjaški reže nove, sočne brazde in — „kadi se njiva razorana...“ Gorje, če nimate pšenice za seme

očiščene od plevela, gorje, če ne razumete klica! Tedaj bi tudi nad vašo gomilo prej ali slej „znamenje“ vpilo:

Vse narobe vselej sem napravil
in nazadnje v brezno strmoglavil.

(O. Župančič).

Kaj zahteva veliki čas?

Kadar je treba odgovoriti na to ali ono težje vprašanje, ki se tiče duha, takrat se sodobni znanstveniki radi zateko k psihologiji. Drugačno postopanje se skorajda smatra — contra bonos mores. Psihologija je modernim duhovodam kakor brzobogata gospa, ki drži širom odprto veleposvetovalnico — in psychicis.

Zlasti pedagogika je v najnovejšem času obilno prejela iz rok psihologije, posebe še odkar si je od psihologije izposodila eksperimentalno metodo za proučevanje svojih vprašanj. Eksperimentalni način pedagoškega izsledovanja nas je poleg drugih stvari opozoril na celo vrsto vzgojnih vprašanj, ki jih prej nismo poznali. V tem oziru je treba n. pr. omeniti temeljni spoznanje, da pedagogika skušaj vse svoje probleme razrešiti s stališča gojenčevega.

Pa tudi eksperiment ne more delati čudežev na poprišču vzgojeslovnega izsledovanja. „Čeprav moramo priznati uspehe, ki jih ta veda ima že pokazati in ki jih upravičeno še pričakujemo od nje, se vendar iz načelnih razlogov lahko reče, da ne bo popolnoma predrugačila vzgoje in pouka“. (Messer).

Območje eksperimenta preneha tam, kjer vzgojevalec stopi pred vprašanja, ki niso več vprašanja o telesnih in duševnih činjenicah. In v prvi vrsti je temu tako pri postavljanju vzgojevalnih ciljev, pri izbiranju vzgojnih idealov.

Vzgojni cilji! To je tisto, kar bi vzgojevalec hotel doseči ob svojem prizadevanju, da iz mladega bitja napravi

človeka, celega človeka. Samo da razmaknemo program tudi ven čez šolsko klop! Važnejše od tujega vzgojevanja je namreč s a m o v z g o j e v a n j e¹ v zrelejših letih, ki vzgojevalec nanj pripravljaj svojega gojenca. „Kadar prestopi v življenje, tedaj je prišel čas, ko gojenec sam vzemi svojo vzgojo v roke, da dokonča, kar je vzgojevalcu bilo mogoče le začeti“. (Elsenhans). Platon trdi v svoji Državi, ki je neizčrpljiva zakladnica za pedagoga v najširjem pomenu besede, tole: „Samo nadarjenim možem, ki sta jih sezorila vzgoja in p a l e t a, lahko poveriš državo“. (6. pogl.). In podobno razlikuje Rousseau troje vzgojevalnih činiteljev: gojenčevo naravo, ljudi in p a s t v a r i. „Notranji razvoj naših zmožnosti in organov je vzgoja narave; način, kako nas učijo rabiti te razvite zmožnosti in organe, je vzgoja ljudi; in pridobivanje lastnega izkustva ob predmetih, ki učinkujejo na te, je vzgoja stvari“. (Emile, I., 1.)

Toda kdo neki nam odgovori na vprašanje, kaj bodi vzgojni cilj, kaj zahtevaj kulturni politik od vzgoje, da bi s kar največjim uspehom služila doraščajočemu gojencu, njegovi rodbini, družbi, državi, človeštvu . . . ? Mar nam psihologija razjasni to skrivnost? Ne, psihologija tega ne zmore. Psihologija nastopi v danem slučaju še le tedaj, ko si je ta in ta že izbral ta ali oni cilj; psihologija je lahko potem kažipot, kako doseči že postavljeni cilj, podobno ko recimo tudi vestni zgodovinar pove, kaj je pravzaprav bilo, in ne, kaj še vse bo. Vprašanje po cilju je vprašanje: kaj bi imelo biti? Torej vprašanje o neki normi, o nečem, na kar psihologija ne more odgovoriti, če se hoče izogniti zmoti psihologizma, ki bi iz nje rad napravil zadnji temelj filozofije in sleherne vede. „Psihologiji se mora za vsa vprašanja in na vseh toriščih praktičnega dejstvovanja, kjer ima človek opravka s človekom,

¹ Prelep kažipot po tej pokrajini je Försterjeva knjiga: *Erziehung und Selbsterziehung. Hauptgesichtspunkte für Eltern, Lehrer, Seelsorger und Jugendpfleger*. 1917.

priznati neke vrste ravnajoč, ne pa normirajoč vpliv¹. (Ruttmann). Svetovati od slučaja do slučaja, ne pa narekovati, to je njen kajpada uvaževanja vredni delokrog. Pri postavljanju tega ali onega cilja pa se mora v račun vzeti še cela vrsta nepsihologičnih kulturnih činiteljev.

In sploh gre posameznim vedam, ne samo psihologiji, pri odbiranju raznih ciljev v življenju le posvetovalen glas; odločujoče besede tukaj nima logika razuma, temveč — logika srca, logique ali ordre du coeur, kakor jo imenuje Pascal. „Tudi znanstvo začenja spoznavati, da najpopolnejša tkanina njegova ne more biti volji nič drugega, nego je popotniku izboren zemljevid: tukaj se vzdiga gorovje, tam je reka, mesto, morje; če se obrnem na desno, pridem semkaj, na levo tjakaj; to je krajša pot, tam je bolj ravna; tukaj obilnost, tam gorski zrak; tukaj ledina, tam civilizacija. Toda katera steza mi je zaukazana, kam me vleče srce, kam dolžnost, tega mi zemljevid ni v stanu povedati. Znanstvo meri in tehta, opisuje in razlaga, toda ne ocenjuje ali pa ocenjuje samo ob merilu konvencionalnih postav. Brez ocenjevanja in izbiranja pa ni cilja; in ker vse pametno ravnanje stremi po tem ali onem cilju in polu, sledi iz tega, da o vsem človeškem dogajanju odločuje — srce“. (Rathenau).

Odgovor na vprašanje o vzgojnih ciljih je marveč stvar filozofske pedagogike in ima čisto samosvojo zakonitost, ki nujno izvira iz pojma „cilj“. Ker pa filozofija nikoli ne stoji osamljena v duhovnem življenju narodov, zato imamo „pot pravo“ v deželo vzgojnih ciljev iskati ob kompasu našega svetovnega in življenskega naziranja. Zato je vprašanje o vzgojnih ciljih v svojem jedru isto-vetno s tistim vprašanjem, ki je v nekem smislu os vsega filozofiranja, z vprašanjem: kaj je — in kaj ni¹ — človek

¹ Tudi negativno izločevanje neprimerne je upravičen pripomoček pri iskanju vzgojnih ciljev in vzorov. Z vso odločnostjo pa je treba pobijati mnenje, da bi že samo zanikanje in kritikovanje, brez

in pa kakšno mesto zavzema v vesoljstvu? Je li homo novus, ki se je dvignil gori k samemu sebi? Ali je pa „pregnani kralj“, ki je padel k samemu sebi? Ali kaj je človek v svoji celoti?

Na to vprašanje pa bi odgovoril z Euckenom, da človek ni samo kozmičen drobec, košček svetovnega mehanizma, temveč da je — pravir novega življenja. „Vzgoja ga torej ne sme samo izobraževati za spretnega delavca v veliki tovarni kulture, ampak mora v prvi vrsti ta vir življenja osvoboditi vseh zaprek in ga spraviti v poln tek“. (Eucken).¹ V vzgoji in pouku naj se upoštevajo problemi celega človeka! V tem duhu skušajmo umeti besede: „Umri in bodi!“ Buditi in voditi, ne samo v mladih vrstah, temveč širom vseh poklicev, to bodi cilj novi vzgoji — „le na ta način bo mogoče, da se izpolnijo nade, ki jih po sovraštvu in sili raztrgano človeštvo danes stavi v bodoče vzgojno delo“. (Förster).

Po naše pa se mi vsa vzgojna problematika na koncu svetovne vojne zdi prelepo formulirana s troedino celoto:

„Pridnih rok — bistrih glav —
usmiljenih src!“

To bi imeli uvaževati vsi tisti, ki jim je tako ali tako poverjena skrb „za narodov blagor“. V tem vinogradu je veliko „delavcev“ in tako malo — delavcev! Ko bi poslušali ter šli in uvaževali, kar jim govori dr. Šipelj, ki je s tankosluhim ušesom ujel daljni zvok časa, ki prihaja bliže in bliže: „... Vsi delujejo za narod. Uspeha tega svojega delovanja pa nikdar nikdo ne pretehtava in naroda je vedno manj, in kar ga je, je vedno bolj piškav ... Imam deset otrok. Sami ob sebi niso

pozitivnih nasvetov, vsebovalo tvornih sil. Zgolj zanikanje ni „volja do moči“, temveč — neprosto voljen — izraz svoje nemoči in strupena slana za vsake vrste pravo prizadevanje!

¹ Eucken, Zur Sammlung der Geister, 1914.

otroci nikaka zasluga. Ali resno se trudim, da jih vzredim in vzgojim v zdrave, delavne, poštene ljudi. Če bo božja volja — pomislite — deset dobro vzgojenih in sposobnih ljudi bom dal narodu! Koliko pridnih rok, bistrih glav, usmiljenih src! Poglavitno je vendar, kaj ne? — kakšni so ljudje, ki tvorijo narod; da so v korist človeštvu in ne mu v breme! . . . “ (Milčinski).¹

Ni vsak za vse.

1. Ekonomija življenskih sil.

Po vojni bo treba varčevati ne samo z denarjem, ampak tudi s človeško močjo. Z neizprosno odločnostjo stopa pred nas Ostwaldov energetski imperativ: „Ne trati energije, temveč rabi jo!“ — vsepovsodi, pri strojih in osobito pri delu svojih rok in pa svojega duha. Umni gospodar v malem in velikem bo moral tudi o telesnih, duševnih in moralnih močeh, ki jih vsebuje posameznik, natančno voditi račune. A temelj tej ekonomiji človeka bo moral biti kar se da zanesljiv proračun o močeh, ki so na razpolago — ob biologičnih, psihologičnih in gospodarskih kriterijih človeškega dela².

Ob tej strani velike prenovitve Evropa lahko vzame za izhodišče izkustvo novega sveta: tisto mlado gibanje v severni Ameriki — imenujejo ga „obratovanje, ki sloni na znanstvenih načelih“ (scientific management) — ki mu

¹ Milčinski, Ptički brez gnezda. 1917.

² Določevati telesno, duševno in moralno moč našega naroda, bi se reklo pisati zgodbo o Petru Klepcu, ki je od Boga prejel toliko moč, da je izruval staro tepko s korenino vred, „kakor da bi ne bila mogočna tepka, temveč bilka v travi“, ki pa mu njegova moč ni nosila kdo ve kakega blagoslova. Zakaj ne, to nam deloma pove Zalo karjeva knjižica „O ljudskem zdravju“ (1918). Ostali del odgovora na to prevažno, eksistenčno vprašanje našega naroda pa bi naj bilo pričujoče poglavje s svojimi mislimi, da — ni vsak za vse.

je začetnik inženir Taylor¹ in ki je „rezultat tridesetletnega znanstvenega izsledovanja in sistematičnega preizkuševanja na živem predmetu v trajni zvezi z industrijo“.² (XII).

Taylorjev sistem je nekako „budgetiranje človeške moči“, ki kaže pot, kako se ta moč da zlasti pri delu v skupinah kar najskrbneje porabiti, ter urediti medsebojnost uspeha in pa porabljenih sredstev. „Taylorjev sistem je, kratko povedano, znanstveni študij vsakega posameznega opravka, slehernega prijema, sleherne še tako neznatne kretnje; ta sistem je tvoritev navodil za metode in orodje, ki te njih poraba poplača s tem, da izgubiš kar najmanj moči in časa, je vzgojevanje delavcev za porabo novih metod, da se njih moč docela izkoristi, ne da bi se delavci preutrudili“. (XII.) S tem pa je ob enem rečeno dvoje: 1. Mora se točno, to je z znanstvenimi pripomočki ugotoviti in pri delu upoštevati „osebni koeficijent“ posameznega delavca, to je tisti, samo za posameznika značilni način dejstvovanja, ki kvalitativno in kvantitativno soodločuje uspeh. Saj vemo že iz vsakdanjega življenja, da A n. pr. hitreje in točneje opazi to ali ono izpremembo pred seboj ter tudi hitreje in pravilneje na njo reagira s kako kretnjo, nego B. — 2. Predstojnik ima vlogo strogega nadzornika zamenjati z vlogo dobrohotnega učitelja in voditelja svojih delavcev. Polovico odgovornosti za uspeh nosi on. Njegova dolžnost je: delo pripraviti in primerno porazdeliti, a nato proizvajočemu delavcu, sam ali pa po izvežbanih namestnikih, stopiti ob stran, mu pomagati s svojim nasvetom ter ga vzpodbujati.

Ob živih zgledih — pred teboj opravlja svoje delo prekladalec težkih železnih drogov, zidar, prebiralke jeklenih kroglic za biciklje . . . — ponazoruje Taylor, da

¹ Taylor, Die Grundsätze wissenschaftlicher Betriebsführung (The Principles of Scientific Management). 1913.

² Študijo o Taylorjevem sistemu je napisal Merjovec („Slovenec“ 1918, št. 207, 208, 210, 214).

uspeh določujejo sledeči činitelji: 1. Namesto osebne sodbe delavčeve ima stopiti znanstvo. — 2. Delavce je treba sistematski izbirati in izobraževati, ko si prej vsakega posebej preštudiral glede njegove sposobnosti, ga teoretično in praktično izšolal, ž njim — rekel bi — eksperimentiral. — 3. Voditelj in delavec se morata drug na drugega opirati ter skupno delovati, to se pravi, svoj opravke vršiti zajedno in v skladu z ugotovljenimi znanstvenimi zakoni, ne pa tako, da bi se reševanje nastajajočih vprašanj prepuščalo posameznemu delavcu. — Ako ta nova načela stopijo namesto dosedanjih individualnih prizadevkov vsakega delavca, tedaj si obe stranki skoraj enakomerno porazdelita vsakdanje delo. Vodstvo vrši tisti del opravka, kj je zanj najbolj sposobno, delavec pa prevzame ostali del. (121).

Res da je ta le godba, ki prihaja iz Amerike, ubrana na hreščecho struno „business“ (dobiček) in večkrat preceglasno zazvene akordi „time is money“ (čas je denar), vendar pa sem tega mnenja, da bi se temeljna načela Taylorjevih misli dala „v primerni obliki“ porabiti tudi v našem, evropskem življenju: na kmetiji¹, v delavnici in tovarni, v trgovini in tudi na poprišču „učenih“ poklicev. Vse to pa tudi tedaj, če ne sprejmemo banavzične enačbe: življenje = pridobivanje.

Kdor dobro misli z evropskim človeštvom, ta mora priznati, da je sodba, ki jo je v. Stein zapisal l. 1810,

¹ Ob dejstvu, da demon industrijalizma vedno bolj trga pridne roke od pluga in jih zasušnjuje stroju, se moramo vprašati, ali razvoj poljedelstva, ki je temelj bitju in žitju človeka, ni istoveten z vprašanjem o človeku delavcu, to je, o količnosti in kakovosti njegovih moči. In so znamenja, da je temu tako. Da se odstrani preteče zlo, bo moral znanstvenemu raziskavanju zemlje in vanjo vsajenih rastlin kot vsaj enakovreden faktor stopiti ob stran — študij delavca, to se pravi: točno proučevanje poslov, ki jih opravlja delavec na polju, vrtu, v vinogradu . . . s tem namenom, da bi se gospodarsko življenje kar najbolj prilagodilo delavčevi duševnosti, to

danes bolj času primerna, nego takrat, ko jo je neizmerna bol po katastrofi pri Jeni izstisnila iz velike duše, modri izrek, da — ni dovolj voditi mnenje sedanjega rodu, važnejše je razvijati moči bodočega pokolenja. V njem je zarodek boljše bodočnosti, sedanjemu rodu pa je bojni volkodlak izpil sokove življenja. Na te, ki pridejo za nami, moramo nasloviti Nietzschejevo sporočilo: „Nicht nur fort sollst du dich pflanzen, sondern hinauf!“ Ker pa je glavni merilec človekove moči, in s tem nekak narodni dinamometer, posameznikov poklic, kjer se najbolj pokaže, kako smo veliki in majhni, zato bomo po vojni stali pred tem-le vzgojnim vprašanjem prve vrste: kako našim mladim stopiti ob stran pri izbiranju poklica, da pride — „pravi človek na pravo mesto“?

2. Mati dobrega sveta.

Kam? V obrt, trgovino? Kolar, mesar, krojač, šivilja, tesar, brivec . . . ? — In ti, ki pojdeš študirat! Kam? V gimnazijo, realko, učiteljišče . . . ? — In ti, prijatelj z maturo! Kam? K železnici, v jus, zgodovino, matematiko, slavistiko, bogoslovje, stavbarstvo, na akademijo, k vojakom . . . ? Življenska vprašanja, ki jim večinoma odgovor narekuje žep, družabni položaj, moda ali pa slučaj, da ne rečem gumbi na suknji, in ki jim tolikokrat sledi — razočaranje v obliki prepoznega spoznanja.

Tudi temu zlu je Amerika prva skušala najti „koren lečen“. Težka vrata, ki vodijo donj, je že napol odpahnil

je načinu njegovega zaznavanja, pažnje, pomnjenja, hotenja, dostopnosti napram tujim vplivom . . . Menda se pokaže tudi tukaj, da tradicija in svojeglavnost nista najboljša svetovalca in da se, kajpada le na pravi način, isti uspeh ko danes lahko doseže z manjšimi močmi ali pa z istimi močmi ko danes več. Skušajmo si tudi mi pot do zakladov ledine krčiti ne samo z oralom, ampak tudi z uma svitlim mečem! (Gl. Münsterberg, Grundzüge der Psychotechnik, 1914, poglavje „Landwirtschaft“).

— znanstveni ključ. V Bostonu je l. 1908 prof. Frank Parsons, „ki je dobro poznaval malone vse vrste poklicev ter imel pogled v industrijalno statistiko in pa v možnosti nadaljne izobrazbe“, otvoril prvo „svetovalnico v zadevah poklica“ (vocational guidance bureau); ki so ji kmalu sledile druge po večjih mestih severne Amerike. Te svetovalnice imajo glavno korenino v dejstvu, da različni poklici in razne vrste šol zahtevajo vsak drugačnih telesnih in posebe še duševnih sposobnosti. In z druge strani nas razne vede pa vsakdanja praksa vedno glasneje opozarjajo, v kako neverjetni meri se posameznik od posameznika razlikuje s troje strani: a) telesno (po podedovanem temelju, starosti, spolu), b) po krajevnih razmerah (pokrajini, hrani, podnebjju, okolščinah), c) duševno: pažnja, hotenje, vztrajnost, podjetnost, predstavljanje . . . očituje kar neverjetnih odtenkov od Petra do Pavla. In ker je sleherno „delo“ živega človeka v svojem jedru duševno delo, čeprav ob tej besedi nehote najprej mislimo na „znoj“, se ne smemo čuditi, da je glavno besedo v teh svetovalnicah dobila — psihologija.

S psihologijo je dobil moderni človek v boju življenja novega zaveznika. Sile tega zaveznika rastejo od dne do dne umujočemu človeku v prid. Treba samo, da si ogledaš bujno pestrost teh sil in pa njih dinamiko, recimo v zborniku „Glavni izsledki moderne psihologije“¹, ako bi hotel izvedeti, iz kakega razloga postaja psihologija vedno bolj odločujoč činitelj na poprišču civilizacije in kulture, skoraj bi dejal, nekakšen orakelj n. pr. za vzgojeslovje, zdravilstvo, pravosodstvo, gospodarstvo. Predmet moderni psihologiji tvori kratkomalo vse, v čemer se javlja človeški duh, nič človeškega ji ni tuje. V prošlem stoletju se je

¹ Ruttman, Die Hauptergebnisse der modernen Psychologie mit besonderer Berücksichtigung der Individualforschung. 1914.

ločila od svoje majke filozofije in tvori sedaj nekak most med duhovnimi (ali kulturnimi) in pa prirodnimi vedami. Prve ji dajejo bogatega gradiva v proučevanje, od slednjih pa ima glavni inventarij svojih metod za raziskovanje tega gradiva.

Nje mlada moč je krepko razmahnila svoja krila, prav po mladinski jedva čakajoč trenutka, ko stopi v „službo“ — življenja. In tako čitamo kot plod te prešernosti v Münsterbergovi Psihotehniki¹ sledeče besede: „Z letanjem je tehnika lahko čakala, dokler fizika s svojimi izsledki ni omogočila sestave potrebnih motorjev; toda vzgoja in pouk, pravosodstvo in kaznovanje, delo in kupovanje se mora povsod vršiti in vsepovsodi imaš opravka z duševnimi dejstvi. Ako bi znanstvena psihologija odrekla svojo pomoč, bi se življenje zadovoljilo s tem, kar mu nudi predznanstveno opazovanje. Potemtakem pač ne odgovarja svrham kulture, da bi se psihologija obotavljala, ji sploh kaj dati, ker ji še ne more vsega dati.“²

Samo en zgled iz realnega življenja! V modernem razpečevanju različnih dobrin igra velikansko vlogo — reklama, propaganda. V ta namen se bojda na leto izdajo cele milijarde. A oblika tej snubitvi odjemalcev je po večini prepuščena — slučaju. Slavni „kakorkoli“! Le oglejmo si n. pr. oglase v tem ali onem dnevniku! „Trgovski svet razda vsako leto milijone za oglase zgoraj na desno in za oglase spodaj na levo, pa ne ve nič o tem, da imajo eni (zgoraj na desno) dvojno vrednost od

¹ Psihotehnika je uporabljena veda, ki si prizadeva odgovoriti na vprašanje, „kako“ bi se dali ti in ti za človeka dragoceni cilji doseči s pomočjo tega, da obvladaš duševni mehanizem“. Kajpada vprašanje, ali so dani cilji res „dragoceni“, ne spada več v delokrog psihotehnike in tudi ne psihologije, temveč tvori poglavje nauka o — vrednotah.

² Münsterberg, Grundzüge der Psychotechnik. 1914.

drugih (spodaj na levo)". Fizika in kemija sta si priborili mesto, ki jima gre v sodobnem pridobivanju. Naj bi jima, kot enakovreden faktor, kmalu sledila še psihologija, ta kaži pot do tuje duše. — Zakaj — „vsa organizacija in uprava v poslovnem življenju je dušesloven problem“.

Jedro svojega nauka o sistematskem svetovanju pri izbiranju poklicev Parsons v svoji knjigi „Volitev poklica“ (Choosing a vocation, 1900) takole formulira: Troje činiteljev mora biti dano: 1. Točno poznavanje samega sebe, svojih zmožnosti, svojega zanimanja in svojih mej. — 2. Poznavanje pogojev za uspeh pa pogled v razne vrste poklicev in njih raznoterih zahtevkov. — 3. Podrobno razmišljanje o medsebojnosti teh dveh faktorjev.

Najvažnejši činitelj pa je pač, kdo bi dvomil, čeprav to ni posebe rečeno, — svetovalec, „praktični“ psiholog, ki kandidatu, temu Herakleju na razpotju življenja, pomaga do spoznanja samega sebe. Kajti to spoznanje ni nikomur kar tako dano, „za nameček“. Nietzsche upravičeno povdarja: „Das Nächste ist uns das Fernste“. In tudi se mora vzeti v račun, da je psihologija poklicev šele v povojih, to je tista panoga psihologije, ki ji bo naloga, „ugotoviti temelje, ki so skupni najpomembnejšim poklicem, ter potem spoznati, kje in v koliki meri se zahtevajo posebne zmožnosti“ in ki bo, in to je treba poudariti, tudi imela svoje meje, kakor vsaka druga veda.

Znamenja govore, da tudi Evropa kmalu ubere nova pota. „Ta ali oni se noče več zadovoljiti s tem, da bi zdravnik otroku, predno se loti poklica, preiskal pljuča in srce, oko in uho, da morda slabič ne zaide v zdravju škodljiv obrat, temveč hoče, da se preizkusijo tudi duševne funkcije, ki niso nič manj važne“. (Piorkowski).¹ In na

¹ Piorkowski, Beiträge zur psychologischen Methodologie der wirtschaftlichen Berufseignung. 1915.

Dunaju se je lani (1917) ustanovila „Centralna svetovalnica za ženske poklice“ ter takoj v prvem letu svojega poslovanja obavila 550 „slučajev“. Iz poročila o njenem poslovanju bi utegnile zanimati sledeče vrstice: „V svetovalnico pride mnogo takih, ki so si poklic že izvolile in žele izvedeti le najboljšo pot do njega. Druge pa pridejo še čisto neodločene in sploh ne vedo ni kod ni kam. Te da svetovalnica najprej zdravniško preiskati (vid, sluh, pljuča in srce) in s posebno psihologično preiskavo ugotoviti tudi duševne zmožnosti (prisotnost duha, hitro pojmovanje in sklepanje)*. — („Slovenec“, 1918, št. 174).

Za praktično orientacijo tistim, ki so udeleženi pri izbiranju poklica: dečku ali mladenki, starišem in tudi „svetovalcu“ bi pred vsem bilo treba točne razvrstitve poklicev, ki bi ji za razvrstilo služilo vprašanje: ktere kvalitativno ali kvantitativno posebne lastnosti duha zahtevajo posamezni poklici, oziroma skupine poklicev? To bi bil nekak popis blaga z javno izloženim cenikom, ki bi marsikterega kupovalca pred vratmi odvrnil.

Piorkowski (l. c., str. 25—66) se je lotil te skoraj nepregledne ledine ter prihaja do sledečih „kategorij, ki se v njih okviru da motriti dejalnost slehernega poklica“. Piorkowski razločuje pred vsem dvoje velikih skupin:

A. Poklici, ki za uspešno izvrševanje ne zahtevajo posebnih (specijalnih), to je neobičajnih ali pa v nenavadni meri razvitih zmožnosti. Ta skupina pač obsega vso vrsto tradicionalnih poklicev, to je rokodelske obrti.

B. Poklici, ki je zanje treba posebnih darov. Ta in ta človek očituje n. pr. razsežen (distributivni) način paženja, ki ga usposablja, da se v istem času pazljivo peča z več stvarmi (kakor to morajo razni poslovodje, poveljujoči častnik, učitelj v šoli . . .), dočim se pri kom drugem javlja zbrano (koncentrirano) paženje, ki se s tem večjim uspehom v danem položaju omeji na posamezne

predmete in ki ga nujno potrebuje znanstvenik. S tem pa ni morda rečeno, da je prvi v gospodarskem oziru več vreden, nego pa drugi ali naopak, temveč le to, da se med seboj razlikujeta in da se jima naj odkaže različno poprišče delovanja.

In ta skupina (B) obsega troje vrst poklicev.

1. Industrijalni in prometni poklici, ki zahtevajo to in to obliko paženja pa reagiranja in ob enem določeno mero odpornosti proti utruditvi, ki pa jim nujni pogoj ni neka občna inteligentnost.

Med pažnjo in pažnjo pa je veliko bistvene razlike. Na vse drugačen način pazi n. pr. delavec ob stroju, „ki v enakomernem teku enakomerno opravlja ta ali oni posel“, nego pa delavec, ki mora istočasno streči več strojem; zopet drugači, kdor n. pr. sortira (volno, listke . . .); spet drugači, kdor stoji ob stroju, „ki deluje na tak način, da moraš v določenih enakomernih prestankih nekoliko časa ostro paziti ter poseči v delovni proces; drugači, kjer moraš svojo pozornost za trenotek kar najstrožje koncentrirati; in drugači tudi tam, kjer je treba v čisto kratkih presledkih pozornost obrniti na najrazličnejše reči (n. pr. vratar v velikem hotelu).

Način reagiranja zlasti odločuje porabnost za službo na brzih vozilih, kjer zavisi malone vse od tega, da ohraniš mirno kri. In tudi tukaj se položaji, kjer imaš na pričakovano znamenje naenkrat tako ali tako ravnati (strojevodja na vlakcu), temeljito razlikujejo od onih, kjer je treba „na nepričakovan vtis prav in hitro reagirati“ (vodja motornega voza na tramvaju, šofer in v prvi vrsti letalec).

Na vprašanje pa, ali bi ne bilo mogoče, s pomočjo vaje v sebi enakomerno razviti vse različne oblike paženja in reagiranja, daje veljaven odgovor predznanstvena modrost, da — „človek ne more iz kože skočiti“. „Najbrž je neki ritem in neki tempo vsakemu človeku

prirojen, ne more ga izpodriniti in niti ne za trenotek prikriti nikaka vaja. Prav gotovo pa najvišji uspeh dosežeš le v tistih oblikah pažnje in reagiranja, ki ti jih je dala narava". (Piorkowski).

2. „Srednji“ poklici, ki zahtevajo neko mero občne inteligentnosti, dalje to in to sestavje duševnih zmožnosti in deloma tudi ročnih spretnosti, ki se naj v danem okviru poklica mehanški, to je, ne samostojno in ne samotvorno uveljavljajo.

Tako je n. pr. telefonistki pred vsem treba četvero lastnosti: 1. da dobro pomni števila, 2. pažnje, 3. da hitro izvrši, kar treba, 4. spretnosti pri vezanju. — Zopet drugačno kombinacijo duševnih funkcij zahteva posel stavca na stroj, tega „proletarca v ovratniku“, ali pa strojepisca. Pri stavcu na stroj igra prvo vlogo zaznavanje (hitro percipirati, hitro in prav dopolniti nerazločna mesta v rokopisu, dobro presojati prostorne razdalje), način pažnje (ki mora tukaj biti razsežna, a obenem tudi v stanju, da se v neenakomernih presledkih večkrat ostro zbere na eno samo točko) in pa način reagiranja na optične vtise. Kolike važnosti je tukaj prirojeni tipus, to pač dovolj izpričuje ugotovitev, da je poprečno od 120 izučenih stavcev na stroj le 100 porabnih. — In kar najbolj pisane so kombinacije potrebnih psihofizičnih funkcij vpricho nastavljenecv v veliki trgovini, ki imajo opravljati najrazličnejše posle: od prodajalca in prodajalke pa do prvega knjigovodje.

3. „Višji“ poklici, ki jim je jedro samostojno razsojanje, organiziranje, razporejanje, razločevanje bistvenega od nebistvenega, izsledovanje in stvarjanje novega.

Tudi tukaj je treba nekaj fizičnih lastnosti: telesne moči in odpornosti, telesne vztrajnosti in nevtrudljivosti. Potem moralnih kakovosti: pridnosti, vztrajnosti, volje, zanimanja, ljubezni do predmeta, resnicoljubnosti, nesebič-

nosti... Zlasti pa tu prihajajo v poštev posebnosti intelekta: individualne posebnosti spomina, domišljije, pažnje, razuma.

Da prideš na poprišču „višjih“ poklicev na ono mesto, ki si zanj najbolj sposoben, bi trebalo ugotoviti te-le strani tvojega „mišljenja“: a) Način predstavljanja, to je, odgovoriti na vprašanje, kaj ti je, kadar vzameš to ali ono v misel, bolj pred umom: stvar ali pa beseda zanjo? In dalje, ali pri tem besedo v duhu bolj slišiš ali izgovarjaš. — b) Ali očituješ analitični način mišljenja, ki se v prvi vrsti obrača na posameznosti dane snovi, ali pa sintetični način, ki mu je vselej pretežno do celote in bistva. — c) Način doznavanja, to je ugotoviti, ali doznavaš stvari bolj „s hladnim razumom“, objektivno, to je tako, kakor so v istini, ali pa bolj „s srcem“, subjektivno, to je tako, da opažajoč, zaznavajoč in razmišljajoč dodaješ predmetom iz svojega, — ker ti „je Bog dodelil mehko dušo, k sanjam nagnjeno, v zvezde zamakujeno“, kakor pravi Cankar. — d) Način kombiniranja, to je kako skušaš najti medsebojnih odnošajev vpricho danih posameznosti: logično, stvarno (astronom) ali pa „originalno“, svojevrstno (gledališki igralec, graditelj strojev). — e) Način pomnjenja: ali imaš posebno dober spomin za to ali ono vrsto predmetov (barve, glasove, tvarne like, imena, števila...); ali si hitro zapomniš in hitro pozabiš, počasi zapomniš in počasi pozabiš, in še marsikaj. — f) Način abstrahiranja, to je vprašanje, kako lažje odmišljaš to ali drugo posameznost kakega predmeta: ali uspešneje razločuješ, analiziraš, to je, po vrsti pozornost obračaš na to ali drugo stran njegovo, ali pa lažje poobčuješ, generaliziraš, to je, v individualnem predmetu vidiš njegovo jedro, „vrsto“. —

Želel bi, da sem ob teh drobtinica h pokazal, kako je mlademu človeku na prvem razpotju življenja krvavo treba dobrega sveta ali bolj rečeno — dobri h svetovalcev.

3. Ne za šolo, temveč za življenje . . .

Tudi sodobna šola bo morala vpoštevati klic „Pravega človeka na pravo mesto!“ ter dati življenju, kar je njegovega. V smislu tega klica bo treba preoceni marsikatero vrednoto, ki jo je do sedaj visoko dvigala na svojem praporu. Predvsem bo treba razveljaviti docela neosnovano razvrstitev v „navadne“ pa bolj ali manj imenitne, gosposke, „stanu primerne“ šole ter pripraviti pot uvidevanju, da ljudska, strokovna, srednja, visoka . . . šola niso samostojni in samemu sebi namenjeni svetovi, temveč le različni udje enega in istega celotnega, neraztrganega organizma, ki ima, kajpada vsak po svoje, služiti življenju.

Smoter, da šola pomagaj gojencu „do kruha“ ali „do boljšega kruha“, je cilj z mnogo prevelikim sipnim krogom. Šola mu marveč pomagaj do pravega mesta! G. Anschütz je v svoji knjigi „Die Intelligenz“¹, ki je pravi standard-work te vrste, zapisal lepe besede: „Z ene strani je že poedincu samemu v prid, če ve, kam se obračajo poglavitne zmožnosti njegove in koliko jim sme prisojati. Z druge strani pa dobi zajednica, ako se ugotovi inteligentnost njenih posameznih članov, na ta način pripomočkov, kako stvari primerno moči svojih članov razdeliti, ter z razpoložljivimi sredstvi kar največ opraviti na duhovnem in pa tudi na vsakem drugem poprišču“. (369). Zato pa bo šola morala prevzeti važen posel izbiranja med poklicanimi. Zelo resna naloga je tukaj poverjena ljudski in srednji šoli in — šolski pa socialni zakonodaji.

To izbiranje pa ni nekaj, kar vsak zna, ampak stvar, ki zahteva posebnega daru, veliko znanja in spret-

¹ Anschütz, Die Intelligenz. Eine Einführung in die Haupt-tatsachen, die Probleme und die Methoden zu einer Analyse der Denktätigkeit. 1913.

nosti. Do sedaj je bil običaj, inteligentnost učenca meriti po tem, kar v šoli ve in zna, to je s pomočjo izpita. Toda vedno bolj se je dvigal opravičeni dvom, ali so redovi v izpričevalu pravo merilo učenčevih zmožnosti in ali uspevek v šoli odgovarja istiniti inteligentnosti. Lobsien, ki se je ob točnih metodah eksperimenta ukvarjal s to zadevo, prihaja do sledečega zaključka: „Uspeh izpita ne podaja nikjer vsaj kolikor toliko prave slike tega, kar zmoreš; povsod slika pretemno (= ne dovolj razločno), zlasti še uspevek nadarjenega pa nenadarjenega učenca.“ V mrežo izpita lahko tudi ujameš — žabo namesto ribe: tako n. pr. dober spomin in velika pridnost včasih izkažeta presenetljiv uspevek, ki pa ni pristno blago, temveč le plehko nadomestilo razumnosti. Osobito pa se iz ustmenih in pismenih odgovorov, ki so vselej izraz duševnih kompleksov, ne dajo s sigurnostjo izluščiti posamične duševne zmožnosti, ki jim tvorijo podlago, in pa prvinske posebnosti posameznika.

Le splošno, grobo preizkuševanje posameznih zmožnosti: spomina, pažnje, energije . . ., ki je jedro naših običajnih izpitov, samo moti tam, kjer je treba točnega spoznavanja individualnih razlik, ki so tem večje od posameznika do posameznika, čimbolj komplicirana je v poštev prihajajoča stran našega duha. „Saj vemo iz praktičnega življenja, kako se n. pr. najživahnejša pesniška domišljija lahko druži z najbornejšo fantazijo na področju glasbe, kako včasih najsilnejši duh v prirodoslovju vzporedno hodi z najokornejšim neumevanjem filozofskih misli; kako najsijajnejši pogum pred orožjem prav nič ne izključuje najbednejše strahopetnosti tam, kjer gre za prepričanje, kako je znamenit spomin za besede lahko sosed najbolj pomanjkljivemu spominu za barve; kako se volja, ki kar najenergičneje obvlada druge, rada pokaže slabotna, če je treba premagati lastno poželenje.“ (Münsterberg).

Zato pa so skušali najti tak način preizkuševanja človeških zmožnosti, ki bi se kar najmanj oziral na šolsko znanje, to je, na znanje, kar si je učenec le zapomnil, in ki bi vendar ugotovil pravo inteligentnost posameznika ter vsestranski analiziral njegovo darovitost. To je sistematsko preizkuševanje inteligentnosti s pomočjo „testov“,¹ to se pravi — posebno prirojelih in med seboj zvezanih vprašanj.

To gibanje je l. 1895 začel francoski psiholog Binet; kmalu je sledila Amerika in polagoma ves kulturni svet. In danes že ta priprava, kajpada le v večjih rokah, precej točno deluje ter bo, ko se prej ali slej — v smislu duševnih zahtevkov, ki jih stavijo razni poklici — dobro izpopolni, precej zanesljiv pripomoček, neke vrste psihoskop za dušeslovne dijagnoze in prognoze. Preiskovanje posameznikovih zmožnosti s testovno metodo bo danes ali jutri neprecenljive važnosti vsikdar tedaj, ko nam je do tega, vnaprej ustanoviti, kako bi se ta ali oni utegnil postaviti v zamotanem položaju življenja. Dosedanjim izpitom pa že danes lahko stopa kot dopolnjujoč činitelj in dober svetovalec, četudi še ne kot voditelj, ob stran. —

Svojih dolžnosti do življenja se do danes najmanj zaveda najvišja oblika šole — vseučilišče. To je pravcati Otok mrtvih, ki ga od življenja loči morje različnih predsodkov. Kak prežitek je n. pr. toli zlorabljen „akademična svoboda“, ta asylum lenobe in slabiške volje! Sicer se od časa do časa pohlevno pojavi projekt, kako premagati razdaljo. A učinek? L. 1909 sem ves navdušen sledil nasvetom, s katerimi je takratni rektor monakovske univerze, sloviti germanist Paul, v svojem nastopnem govoru priporočal — reformatio in capite et membris. A kot učinek je časopisje registriralo — precej zamere! In Piorkowski si je v prej omenjeni knjigi takole izposodil petrefakt s častitljivim imenom „Alma mater“:

¹ Angleška beseda test pomeni: Stichprobe.

„Človek bi mislil, da mora po vseh visokih in tehnično-strokovnih šolah sredi zanimanja stati vprašanje sposobnosti za poklic. Kolika zmota! Komaj toliko, da so se visoke šole v zadnjih letih odločile, priobčiti študijske načrte ter dati peščico nasvetov o svojstvih, ki so potrebna za dotični študij, kakor je to storila n. pr. medicinska fakulteta. Tukaj se še vseskozi zanašajo na to, da dijak, oziroma abiturijent sam najde pravo pot in prav oceni svoje zmožnosti. Pri tem pa se ne uvažuje dejstvo, da večina ne pozna lastnosti, ki jih zahteva ta in ta študij, recimo jus, ki je zanj treba veliko abstraktnega mišljenja; in če bi temu tudi bilo tako, pa se omalovažuje istina, da povprečni abiturijent ni v stanju, svoje zmožnosti objektivno in prav oceniti.

Zato pa bi najprej bilo treba, da se vsaj v uvodnem predavanju ali, kar bi bilo še boljše, še pred začetkom študija poda kar najtočnejša analiza n. pr. juristovega dejstvovanja in pa dušeslovnih zahtevkov, ki so zanj potrebni; in dalje bi naj znanstveno izvežban psiholog, ki dobro pozna različne poklice, sistematski kar najtočneje ugotovil posebne funkcije, ki jih očituje kandidatova duševnost, prek šolskega okvirja. Pred vsem pa bi naj fakultete, oziroma oddelki objavili kažipote, kjer se razlaga in podrobno pretresa posebnost raznovrstnih študijskih panog in pa različne duševne funkcije (spomin, dar opazovanja, zmožnosti odmišljanja itd.), ki jih zahteva vsak posamezni študij.“ (69).

Vsem res nadarjenim v prid pa je Hartnacke¹ — šolski in socialni zakonodajci na uho — zapisal tole moško besedo za čas po končani vojni: „Za moderno državo je naravnost temeljno in življensko vprašanje, da kaj vrednih sposobnosti in moči ne dobiva zgolj iz gorenjih socialnih

¹ Hartnacke, *Das Problem der Auslese der Tüchtigen. Einige Gedanken und Vorschläge zur Organisation des Schulwesens nach dem Kriege*. 1916.

plastí . . . Vstop do višje izobrazbe in vodilnih mest ne sme več biti v toliki meri predpravica stanu in bogastva, kakor je to še danes⁴. Ne smemo namreč pozabiti, da gojenčeve sile, ki jih naj vzgoja razvije, prihajajo iz globin ljudske duše, iz neskončnosti, kakor pravi Gansberg; samo pot jim utirati, je v naši moči, jih ustvariti pa je nad njo

Tudi v tista vrata do „vodilnih“ mest, ki jih po večini odpira zlati ključ raznih patentov: papirnatega izpričevala, rojstva, žepa, kravate . . . se naj vdela wertheimska ključavnica, ki jo odpre edinole ključ sposobnosti, jakosti. Doseđanji način postopanja pa je z žolčljivo ironijo v pravi luči pokazal Kerschensteiner ob „juristovskem“ patentu. „Kdor ima patent pravoslovnega izpita, ta ni morda korenjak samo v pravniških zadevah, on marveč razume z eno besedo vse. On razume železnice in poljedelstvo, živinorejo in narodno gospodarstvo, on skrbi za umetnost in znanstvo, on rešuje šolska in vzgojna vprašanja, on vodi menjalnice in brodarske proge, on referira o dinamskih strojih, cestni razsvetljava in kanalizaciji, on v deželi organizira preskrbo z živili ob času vojne, kajpada vse to z največjo modrostjo. Ako je z juristovskim patentom združen še patent rojstva, tedaj se v takem patentovcu njegove jakosti toli grozno kopičijo, da mu najvažnejša mesta, ki jih podeljuje država, zlasti poslaniška mesta vsega sveta kar lete nasproti. Tak imetelj dvojnega patenta je predeštiniran minister, predsednik in najfinejša diplomatska glava“¹. Naš greh . . .

Uvažujoč zakonitost sposobnosti, se da pravo mesto odkazati tudi tisti abotnosti naših dni, ki jo narekuje moda in ki ji je idejni votek slepo, da ne rečem — opičje posnemanje: ženskemu študiju po moškem vzorcu. Danes je dognana stvar, da se moški in ženska

¹ Kerschensteiner, Freie Bahn für den Tüchtigen. 1918.

temeljito razlikujeta po svojih sposobnostih in talentih. In ta razlika se ne očituje šele vpricho najvišjih uspevkov, temveč že pri tem, kar zmore poprečni posameznik in posameznica. Saj je pač v bistvu človeka, da si ali moški ali ženska in to ne samo po telesu. Zato pa: deklet v dekliško šolo! — In še nekaj! Noben narod ne potrebuje učenih žen, učenih deklet, tembolj pa bomo kmalu potrebovali — zdravih mater. „Kaj koristi visoko razvita psiha za grudmi, ki so postale nesposobne!“

Pred par leti sem si ogledal srednješolski zavod „in partibus infidelium“, ki skuša, kajpada „brez pravice javnosti“, dosledno uresničevati pametnim ljudem apriori umljivo načelo, da šola stoj v službi življenja, — tako imenovani „Landerziehungsheim“. Vse dejanje in nehanje v tem vzgajališču je le dosledno izvajanje napisa nad vhodom: „Non scholae, sed vitae“. Ne za šolo, temveč za življenje...! Ko bi se dalo narediti, da bi ta izrek gotovim ljudem kakor sršen brenčal okoli ušes, vse dotlej, da beseda postane meso! Ali pa ko bi ti ljudje vsaj iz Bežkove knjige o vzgojeslovju brali, kako se v izpremembah življenja „včera“ razlikuje od „danes“!

Reforma srednje šole.

(Okvirne misli.)

Na dobri odgoji naše mladeži sloni srečna bodočnost in svoboda jugoslovanskega naroda. Zato Vas prosim, naj bi Vam bilo na srečo, da ta ženica naših oči napreduje v modrosti in znanju in da bo svetilnik v temi našemu narodu. Pred vsem pa se potrudite, da vsadite v srca mladine, ki Vam je poverjena, poštenje, čast in ljubezen do naše mlade ujedinjene kraljevine!

Regent Aleksander¹.

¹ Društvu hrv. profesorjev v Zagrebu na njihov pozdrav.

Stoletni sen naše tisočletne noči je uresničen. Življenju sovražni led se je začel tajati in voda vabi z neodoljivo silo. Že se ziblje na valovih brod naše svobode s ponosnim imenom SHS.

Plovnje svojega broda v sedanjem pokolenju nimamo kdovekaj v oblasti. Kako bo zmagoval težkoče razburkanega valovja in spel proti svojim ciljem, to v prvi vrsti zavisi od zmožnosti tistih, ki bodo stali na poveljniškem mostu in pri krmilu, pa od njihovih pomagačev. Ti možje, to se tukaj pravi: njihov način hotenja ciljev, presojanja danih položajev in ocenjevanja stvari pa — so to, kar so. Ž njihovim „danes“ je tudi določen naš „jutri“ v bližnji bodočnosti.

Vse drugačno sestavje sil pa kuje usodo Jugoslavije v drugem, tretjem . . . pokolenju. In odgovor na vprašanje, ali bo država SHS tekom časa procvitala ter se razmahnila ali pa hiralala in propadla, ta odgovor slove: kakor hočete! Hotenje teh in teh ciljev iz daljše in dalnje bodočnosti bodi vam ukaz za tako in tako ravnanje danes, tako svetuje Nietzsche. Vam, to je tistim, ki jim je tako ali tako izročena vzgoja mladine: kulturnemu politiku, domu, šoli, cerkvi, družbi . . . Kaj bodo namreč zanamci v prihodnjem kolenu in dalje smatrali za hotenja vredno in pa ali bodo imeli za dosego svojih ciljev neizogibno potrebnih telesnih, duševnih, moralnih sil, to je zavisno od vzgoje, kakršne sta danes deležna ne samo dečko in dekle na šolski klopi in pozneje, ko stopata v „službo“ življenja, ampak tudi otrok doma, predno je prestopil šolski prag, da i — „rod, ki še rojen ni“!

Kdo vsebuje več vzgojnih sil: dom, šola, cerkev, javno življenje . . . ? To je brez dvoma zanimivo vprašanje. Toda nad teoretsko zanimivostjo stoji v življenju praktična istinitost. In če nočemo izgubiti trdnih tal izpod nog, moramo priznati dejstvo, kakor ga je ustvaril socialni razvoj, da je pripravljanje mladega človeka na

življenje v glavnem danes poverjeno šoli v raznih oblikah. In tudi to dejstvo je treba kratkomalo na znanje vzeti, da pot do vodilnih poklicev v današnjem življenju, kjer je „delovni material“ skoraj izključno le človek, odpira — srednja šola, v prvi vrsti gimnazija. Vprašanje, s kakim pravom, bi kajpada zopet bilo zanimivo vprašanje zase!

Tukaj jemljem le srednjo šolo v pretres ter vprašam, ali tisto kulturno sredstvo, ki se imenuje srednja šola, v sedanji obliki ustreza bodočim kulturnim namenom, ki so nam pač vsem kot vzor pred očmi, to je: večji kulturi, rasti kulture (intelektualne in moralne, socialne, gošpodarske, politične ...) ali pa bo večje življenje tudi od sedanjega ustroja srednje šole zahtevalo — prerojenja?

Kdor hoče tukaj jasnosti, ta ne more mimo vprašanja: Kaj bodi glavna naloga srednje šole? Ali ji je res le namen, učencu prisvajati to in ono znanje, kar se danes smatra za nekaj samo po sebi umljivega? Poglejmo! Znanje v službi življenja ni nič drugega, nego orodje, ki na tem ali onem poprišču dejstvujoči človek seže v takih položajih po njem, kjer sama moč telesnih organov in pa zgolj prirodni čut ni v stanju, premagati težkoč, kó hočeš doseči ta ali oni smoter. Namesto orodja bi se dalo še celo reči orožje, saj mora znanje čestokrat priskočiti na pomoč, kadar nam je do tega, da „premagamo“ protivnika, „sovražnika“: mislečega človeka ali upirajočo se prirodo.

Z orodjem in kaj šele z orožjem pa se ima stvar takole! Prav tako važen, če ne važnejši zahtevek, nego komu dati nož, razstrelivno snov, ta ali oni stroj ... za porabo v roke, je zahtevek, da si je tak človek prej pridobil zanesljive razsodnosti, kako in zlasti še, kdaj naj rabi te reči. Kdo bi o tem dvomil!

Nič drugače ni to z znanjem, ki izza Baconovih časov vedno glasneje in danes že hreščeče slišimo o njem,

da je — „moč!“ Komu stlačiti v glavo bore nekaj tega ali onega znanja, ni kdovekak uspeh. Nekoliko večji pa tudi težje dosegljiv je ta cilj, da bi tvoj učenec znanje, ki si mu ga prisvojil, tudi v istini in pa primerno rabil, kadar to zahteva ta ali oni življenski položaj. Velik pa se mi zdi vzgojitelj, ki je znal v duševnosti učenca ustvariti brzdo, ki bo sama od sebe in zanesljivo preprečevala, da ta ne bo nikoli pridobljenega znanja rabil v zgolj samopašne namene, morda celo „um tierischer als jedes Tier zu sein“. Ameriški pedagog Parker globokoumno pravi, da je učitelj, ki samo znanje vtepa, rokodelec, učitelj pa, ki vzgaja tudi značaj, da je — umetnik.

Značaj!

V prelepi svoji knjigi „Erziehung und Selbsterziehung“¹ opozarja Foerster na to, da je značaj v ožjem smislu besede sestavje iz dveh komponent: moške in ženske. Že stari kitajski modrijan Laotse da uči, da je vir življenja človeštvu v tem, se zavedati svoje možatosti in si ohraniti to, kar vsak človek vsebuje ženskega.

Moški element značaja se očituje v tem, da v svojem dejanju in nehanju vselej in povsod ohraniš svojo nedotakljivo samostojnost pa nepodkupljivo stanoovitnost in doslednost proti svetu in ljudem, proti vnanjim vtiskom življenja in „usode“ in prav tako proti samemu sebi, to je: temu ali onemu stanju svojega telesa pa potrebam lastnega organizma. „Dokler nas vodijo vnanje stvari, nimamo moči, jim dati to ali ono obliko“. Ta tvorni element značaja pa daje le tistemu ves register svojih čudodelnih — нравnih — sil na razpolago, ki je šel pošteno vase, to je v kraljestvo našega duha, ter na tej poti proniknil do duhovnih temeljev življenja, do tje kaj, kjer raste moško, neomajno prepričanje, ki bodi zadnji nagib našemu hotenju, dejanju in nehanju. In

¹ Glej op. 1. str. 9.

tvornega elementa te vrste bo nam treba kakor ribi vode. „Čim trdnejša naj prej ali slej postane zajednica, tem bolj moramo posameznika občuvati, da ne postane zgolj orodje svojih tovarišev, brez lastne volje in samo odsev družabne sosesčine, temveč da bo kot samostojna sila posegal v socialno življenje“.

Samo moška energija, ki ji je vselej lastni jaz votek njenega bitja in žitja, pa ni kos nalogam družabne kulture na višji stopnji; vzemimo katerokoli višjo vrsto življenske ali delovne zajednice, nobeni ni obstanka brez ljubezni, „ki je edino njej moč zlomiti okostenelo osamelost posameznika ter spojiti jaz in ti“.

Energičen „nastop“ še ni občevaljavni vzvod za postopanje z ljudmi. Ž njim imaš le v toliko koga v oblasti; v kolikor je človek pač žival ali stroj; tam pa, kjer se začenjajo нравne, plemenite, božanske plasti njegovega bitka, je treba vse drugačnega sredstva, če hočeš doseči svoj namen. Kdor hoče zares biti kulturonošec, v njem se namreč morata medsebojno izpopolnjevati moški in ženski element duše: moško energijo naj spremlja tisto „večno ženskega“ (dobrota, vest, postrežljivost, ljubeznivost, požrtvovalnost . . .), ki si zna s finim taktom najti poti do tuje duše in zlasti še doumeti, kaj je tuja pravica in tuja bol. „Kajti ni ga trajnega uspeha v človeškem življenju, v kolikor se doseza na račun dobrote in vesti“. Samo možat ali samo „dober“ človek je enostranski ter nima v sebi izpolnjenih pogojev za večje življenje. Treba je enega in drugega. Inseparabiliter!

Zato pa čujte in uvažujte vsi, kar vas je vzgojitelj mladine: „Ostati neodvisen od ljudi in vendar biti trdno spojen z njimi, to je prava naloga notranje izobrazbe; samo ta izobrazba je kos zahtevkom življenja, samo ta razvija duševne sile v zdravem ravnotežju ter nas prav tako občuva pred težave povzročajočo osamelostjo kakor pred družabno sužnostjo!“

Tako Foerster, eden izmed najznamenitejših glasnikov sodobne „moralne pedagogike“. Meni se zdi, da bi Foersterjeve misli o značaju zaslužile, da postanejo vodilo in merilo za slehernega posameznika, ki se pripravlja na to ali ono vodilno mesto v kulturnem življenju, torej — za naše srednješolce. „Zakaj, kultura mora biti osebno izvršena, predno je mogoče, da zadobi življenja v družabnem razvoju“. Samo ko bi hotelo vsem poklicanim jasno postati, da so te misli — „resnica za delavnik in ne samo za nedeljo“! To se pravi, ko bi prodrlo uvidevanje, da nam na vodilnih mestih treba samostojno mislečih, hotečih in ukrepajočih pa svojega bližnjega z vsemi njegovimi pravicami umevajočih ljudi, ne pa kakih vse bolj znati hotečih trmoglavcev ali pa zgolj razumovno blestečih egoistov.

S tega vidika skušajmo odgovoriti na eno izmed naših življenskih vprašanj! Je li srednja šola (humanistična in realna) s sedanjim ustrojem v stanu, vzgajati značaj v zgoraj očrtanem pomenu besede? Ali sedaj vpeljeni učni predmeti pa odmerjeni jim čas, učna metoda in način, kako se vzdržuje disciplina, vsebujejo dovolj moči za razvoj prirojenih sil v svitu življenje oplojajočega vzora: moč in plemenitost? Ali pa bi v ta namen trebalo reforme in kakšne?

To življensko vprašanje posameznika, naroda in države bodi stavljeno vsem, ki jim je v duhu in resnici na srcu kulturni razvoj Jugoslavije in kot velik kos poti donj — notranji ustroj naše srednje šole! Kajpada še posebe trka to vprašanje na vrata naših šolnikov! Klic velja tudi tistim, ki bi hoteli, da ostane vse, kakor je. Duh časa je zavel s tako silo, da „zagovarjanje navajenega po šolskih pedagogih, ki so zadovoljni s samim seboj, ne obeta zmage“. (Münch).

„Slovenske Šolske Matice“
upravni odbor in imenik društvenikov.

A. Upravni odbor

za triletno upravno dobo 1919—1921.

Predsednik:	Schreiner Henrik.
Podpredsednik:	Bežek Viktor (umrl).
Tajnik:	Dr. Maks Kovačič.
Blagajnik:	Dimnik Jakob.
Knjižničar:	Krulec Ivan.
Odborniki:	Černej Ljudevit.
	Gaberšek Fran.
	Koschier Janko.
	Zupančič Vita.

Odborniška

namestnika: Anton Dokler.
Marija Štupčeva.

Računska

presojevalca: Kecelj Alojzij.
Macher Ivan (umrl).

B. Imenik društvenikov

za leto 1919.*)

(Sestavil Jakob Dimnik.)

1. Velikovec. Poverjenik Koschier Pavel, okrajni šolski nadzornik v Velikovcu. — Žnidaršič Rudolf (1901), Aicholzer Franc, Bitenc Dragolin, Birska Josip, Bregant Zmago, Broman Lizika, Bulovec Alojzij, Čebul Jernej, Dobrovc Josip, Dobernik Simon, Dobršek Drago, Drož Janko, Einspieler Marija, Feinig Ivo, Gaspari Anton, Gabruč Andrej, Greger Ivan, Gril Pavel, Haderlap Mara, Herzele Miha, Hojnik Ivan, Horvat Lovro, Hribar Julka, Hribernik Karl, Hriberšek Pavla, Jeglič Leopoldina, Jekl Josip, Jevnikar Edo (Sv. Lovrenc), Kapfer

*) Ustanovniki so tiskani z ležečimi črkami.

Lidvína, Kert Liza, Klanjšček Miroslav, Klavora Hinko, Kogelnik Orago, Kogelnik Ferdinand, Kogelnik Marko, Koch Dore, Komar Ludvik, Koschier Pavel, Kostwein Rupert, Kovačič Anton, Kovačič Jakob, Dr. Kotnik France, Kranjc Alojzij, Kren Lizika, Kržišnik Ivan, Kuhar J., Kumelj Metod, Kuper Tomo, Kurasch Ivan, Lenarčič Anton, Likar Andrej, Lužnik F., Magerl L., Macarol A., Macarol J., Maklin Franc, Maklin Valter, Mencin Rudolf, Mihev Ivo, Milač Katica, Mlatschnig Ignacij, Modic Alojzija, Močnik Peter, Muher Eliza, Mušič Ivan, Okorn Vinko, Paternost Hinko, Pečnik Ferdo, Pečnik Gustav, Pilgrám Janko, Piskernik-Kotnik Mira, Piskernik Helena, Pišek Fani, Podržaj Nande, Pogorelec Adela, Prestor Nikolaj, Prijatelj Jožef, Primožič Ludvik, Ratej Franc, Razgoršek Vinko, Ražun Matej, Rejec Avgust, Sardoč Adam, Smolik Rupert, Stiplovšek Franc, Sušnik Ivan, Šimon Rudolf, Šetina Helena, Šporn Jožef, Štih Jožef, Štres Feliks, Štres Milena: Šole: v Guštanju, v Mežici, v Tolstem vrhu, v Velikovecu, Št. Jakob v Rožu, Črna; Sp. Dravograd; Torelli Marija, Vendramin Franc, Vodopivec A., Vrezec Milan, Wuttej Rado, Zdolšek Anton, Zink Marija, Joško Serajnik (Št. Ilj), Vidmar Nande.

2. **Ljubljana.** Poverjenik: Jakob Dimnik, šolski ravnatelj v Ljubljani. — Dosemrtni člani: *Ivan Hribar*, jugoslovanski ministerposlanik v Pragi (1901), *Barjanska ljudska šola* (1901), *prof. Finžgar Fran* (1901.) — *Višji šolski svet*: višji šolski nadzornik Fran Gaberšek, višji šolski nadzornik Engelbert Gangl, višji šolski nadzornik dr. Rudolf Poljanec, nadučitelj Viktor Gregorič, nadučitelj Ferdo Juvanec, nadučitelj Fortunat Lužar, okrajni šolski nadzornik Matko Kantè. Razni: prošt Andrej Kalan, kanonik Alojzij Stroj, župnik Ivan Vrhovnik, župnik Fran Finžgar, ravnatelj Fran Lavtižar, Gärtner Slavoj, Skala Anton ml., Mungerli Anton, Iskra Miroslav, Furlani Leopold, Uršulinsko učiteljsišče, Uršulinska vnanja šola, šola v Marijanišču, Lichtenturnična šola, Fakin Anton. — *Barjanska šola*: Rajer Rajko, Slatnar Amalija, Hribernik Fani. — *Salezijanska šola*: Učiteljska ročna knjižnica, Labernik Ignacij, Bajc Maksimilijan. — *Gluhonemnica*: Učiteljska ročna knjižnica, Grm Fran, Dermelj Ljubo, Dostal Rudolf, Erbežnik Iv., Mazi Viljko, Puhar Karel, Zupančič Vita. — *Pomožna šola*: Dimnik Ivan, Dimnik Marta, Matkovič Marija, Anica Lebarjeva. — *Manjšinska šola*: Učiteljska ročna knjižnica, Mirosł. Pretner, Boštjančič Albin, Kunst Ivan, Slanovec Ljudmila, Gantar Ana, Celestina Ljudmila, Roza Golijeva, Marija Herenova, Olga Knezova. — *I. m. dekliška-meščanska šola*: Učiteljska ročna knjižnica, Zemme Franja, Ilka Waschtetova, Mehle Marija, Potočnik Helena, Bizjak Rožica, Ana Ojstriž, Marija Palme, Marija Sodnikova. — *I. m. dekliška ljudska šola*: Učiteljska ročna knjižnica, Lunder Franja, Kantè Stana, Fajdiga Marija, Rojc Emilija, Žorž Angela, Cepuder

Ljuba, Šerc Marija, Werne Dora, Žerjav Ema. — *III. m. dekliška šola*: Učiteljska ročna knjižnica, Božena Čermakova, Albina Svetkova, Zofija Peterlin, Fani Plehan, L. Erjavčeva, Marta Čretnikova, Karla Šinkovčeva. — *I. m. deška ljudska šola*: Učiteljska ročna knjižnica, Dimnik Jakob, Belè Ivan, Režek Juraj, Galè Fran, Furlan Jakob, Sadar Vendelin, Plesničar Pavel, Djuro Ivan Lésica, Malnarič Ivan, Legat Evgen, Praprotnik Edvard, Ciril Petrovec, Rado Grum, Rudolf Završnik, Mila Rapetova, Alojzij Bolšar, Repovš Miroslav. — *II. m. deška ljudska šola*: Učiteljska ročna knjižnica, Josip Tratar, Držaj Viljem, Bogomir Fegic, Fran Mlakar, Janko Čepon, Alojzij Potočnik, Avgust Pirc, Skulj Andrej, Janez Smrekar, Jelena Sedejeva, Janko Lenarčič, Anica Likozarjeva. — *III. m. deška ljudska šola*: Učiteljska ročna knjižnica, Andrej Rapè, Vida Smrđelj, Pavel Gorjup. — *IV. m. deška ljudska šola*: Učiteljska ročna knjižnica, okrajna učiteljska knjižnica, Janez Levec, Alojzij Kecelj, Bogomir Mesojedec, Mirko Premelč. — *V. m. deška ljudska šola*. Učiteljska ročna knjižnica, Edvard Prinčič. — *Deška ljudska šola v Spodnji Šiški*: Učiteljska ročna knjižnica, Josip Wagner, Bergles Avguštin, Lončar Fran, Čeh Štefanija, Košca Ana, Stana Iskra, Herma Pelan, M. Pezdirjeva, Marija pl. Kleinmayerjeva. — *Dekliška ljudska šola v Sp. Šiški*: Učiteljska ročna knjižnica. — *I. m. deška meščanska šola*: Učiteljska ročna knjižnica, Luka Jelenc, Janko Blagajne, Josip Jeras, Anton Dragan, Alojzij Novak, Janko Orožen. — *II. m. deška meščanska šola v Spodnji Šiški*: Učiteljska ročna knjižnica, Kunc Ivan, Kunaver Pavel, Pristovšek Fran. — *II. m. dekliška meščanska šola v Sp. Šiški*: Učiteljska ročna knjižnica, Mira Engelmanova, Ivanka Kalinova, Marija Prezelj.

I. državna gimnazija: Učiteljska ročna knjižnica, dr. Jakob Žmavec, dr. Viktor Peterlin, dr. Josip Debevc, J. Vardín, Fr. Gnjezda. — *II. državna (realna) gimnazija*: Učiteljska ročna knjižnica, dr. Stanislav Bevk, dr. Gregor Pečjak, dr. Avgust Pirjovec, dr. J. Pipenbacher, Jakob Teršan, Anton Debeljak, S. Brodar, Pavel Lokovšek, Franc Pavlič. — *Nemška državna gimnazija*: Učiteljska ročna knjižnica. — *Državna obrtna šola*: Dr. Nikolaj Omersá, Ivo Tejkal, Hinko Podkrajšek, Ivan Bernot. — *Državna realka*: Jos. Mazi, Fr. Vrhovnik, Vladimir Lapajne, dr. Janko Šlebinger, Ivan Tominec, Fr. Jeran, Fran Dolžan, dr. Fran Novak, Ivan Bajželj. — *Dekliška realna gimnazija*: Marija Gomilšek.

Državno moško in žensko učiteljske: Anton Dokler, učiteljska ročna knjižnica, Bačič Josip, Krulec Ivan, dr. Josip Demšar, Adela Zajc, Silvester Kranjec, Minka Škaberne, Marija Štupca, Josip Verbič, Anton Dekleva, dr. Adolf Robidá, Slavica Vencajz, Josip Pavčič, Fran Suher, Josip Gorčecan, dr. Josip Šmajdek, Jaklič Viktor, Nande Marolt, Anton Lenarčič, Lea pl. Grasselli.

1. *Gojenci IV. letnika*: Bertoncelej Milena, Bras Emilija, Burdian Franc, Černe Danica, Černe Pavlina, Dominko Aleks, Furlani Ladislav, Gomičček Gabrijel, Ljubič Vinko, Počkaj Miroslav, Rajec Franc, Rojec Vladislav, Selan Josip, Tavčar Josip, Trebše Terezija, Ternovec Elza, Uršič Anton, Zupančič Franc, Prusnik Ivan.

2. *Gojenke IV. letnika*: Bandel Marija, Divjak Vera, Drassal Margareta, Jan Marija, Jež Terezija, Kneisel Vida, Kocjančič Erna, Korbar Gabrijela, Kosmač Pavla, Kukman Gizela, Labernik Felicita, Lipovšek Helena, Petrič Berta, Pirc Marija, Rakovec Marija, Rekar Milena, Rihar Frančiška, Vrhovnik Martz, Zupanc Frančiška. 12 neimenovanih.

3. *Gojenci III. letnika*: Bitenc Franc, Bohinc Leopold, Bratuž Marjan, Debeljak Ivan, Fatur Josip, Flegar Anton, Frece Valentin, Janežič Gabrijel, Jelinčič Ciril, Kadunc Ivan, Kavčič Rudolf, Klopčič Rudolf, Križnič Josip, Lumbar Gabrijel, Malnarič Alojzij, Markič Alojzij, Mrak Josip, Mrovlje Alojzij, Novak Julij, Pavlič Ivan, Pivk Ciril, Potočnik Peter, Požar Venceslav, Repovš Ivan, Rus Emil, Šarabon Slavko, Špan Josip, Willitzer Alojzij, Zupančič Andrej.

4. *Gojenke III. letnika*: Bizjak Marija, Brandstetter Marija, Cirman Ana, Dežman Gabrijela, Faganel Leopoldina, Frank Marija, Gradišar Marta, Hočevar Terezija, Horvat Stanislava, Hrovat Valerija, Jesih Ivana, Kalan Ludovika, Kastelic Marija, Kostanjec Leopoldina, Kunc Ivana, Kunstl Ivana, Lobe Antonija, Lovšin Frančiška, Ložar Marija, Perko Marija, Perme Josipina, Pipan Justina, Radin Marija, Rakovec Ivana, Rupnik Bogdana, Rus Alojzija, Soban Marija, Strniša Marija, Štrucelj Vilma, Škerjanc Leopoldina, Šorli Cecilija, Trobec Otilija, Uhljč Marija, Urh Marija, Vrhovec Angela, Rupnik Iva. 6 neimenovanih.

5. *Gojenci II. letnika*: Bajec Ivan, Bizjan Franc, Bonča Leopold, Brandstetter Marjeta, Del Cott Vida, Delkin Danilo, Dolgan Alojzij, Gergič Jurij, Gomsil Olga, Gorup Franc, Grom Milan, Hartmann Ivan, Jančigaj Stanislav, Javoršek Stanko, Junc Leopold, Kavčič Drago, Kokalj Frančiška, Kraker Vladislav, Lusner Gustav, Mašera Rudolf, Miculinič Rudolf, Može Franc, Pavlič Jože, Petrovčič Albina, Potočnik Adalbert, Stopar Ivan, Supančič Drago, Sveté Stanko, Zajec Adolf, Zupan Ivan, Železnik Franc, Žnidaršič Justina, Pucelj Ivana, Čuk Zora, Schuller Stanko.

6. *Gojenke II. letnika*: Albert Zlatka, Andrejka Urška, Erbežnik, Josipina, Fakin Frančiška, Hiršman Vida, Hočevar Karla, Jarc Vera, Kuhar Elizabeta, Peršič Anica, Rupnik Ladislava, Schrott Marija, Sekula Ana, Slapšak Jerica, Toporiš Josipina, Vardjan Gabrijela, Vrabič Pavla, Zupančič Leopoldina.

7. *Gojenci I. letnika*: Bajec Alojzij, Belhar Anton, Benedičič Ivan, Bratok Rudolf, Burgar Vojteh, Černe Ivan, Čuk Ladislav, Fajon Rudolf, Jaklič Bogomil, Juvan Franc, Kristan Bogomil, Medved Stanko, Perhave Silvo, Petelin Albin, Pirnat Josip, Remškar Franc, Robič Anton, Rott Gotard, Semen Božidar, Stele Andrej, Tratnjek Martin, Turek Franc, Vrabič Rudolf, Cesar Iva, Čerin Bogomila, Horvat Leonija, Samsa Maksa, Sarori Natalija, Šilar Melita, Weble Adela, Klemenc Franc.

8. *Gojenke I. letnika*: Andrejka Valentina, Benedičič Vida, Bohte Slavica, Bolha Roza, Božič Frančiška, Bulovec Marija, Burdjan Karolina, Čebular Marija, Česnik Leopoldina, Dovjak Marija, Faganel Friderika, Fischer Julija, Franko Bogdana, Fras Frančiška, Globočnik Mercedes, Grum Ljudmila, Guzelj Srnja, Jeglič Ana, Kavec Marija, Kavšek Frančiška, Kordiš Matilda, Kozjek Ana, Lenče Iva, Likovič Draga, Lipovšek Nuša, Milavec Marija, Pavčič Lea, Penko Pavla, Rainer Marjeta, Rugelj Zora, Sikošek Danica, Slapšak Marija, Šuligoj Sava, Urbine Ana, Wider Marija, Kulovec Viktorija.

9. *Pripravljalni razred*: Berlot Srečko, Klavora Adolf, Komac Ferdo, Nečimer Alojzij, Perko Bogomir, Potokar Slavko, Puppis Alojzij, Šimnovc Maks, Škerjanec Metod, Tome Ivan.

Osemrazredna ljudska šola v Mostah pri Ljubljani: Slapšak Julij, Stojkovič Josip, Černe Josipina, Lederhas Danica, Sedlak Gizela, Sekula Martina, Peterlin Marija, Gabršek Ljudmila, Jeraj Ruža, Klej Karla, Obersnu Petra, Skul Terezija, Klemenc Ivana, Kresal Alojzij, Peče Hermina, Gregorič-Mandelj Angela, Krapš Ana, Krapš Iva, šola

3. *Črnomelj*. Poverjenik: Barle Konrad, nadučitelj v Metliki. Okrajna učitelj, knjižnica. Šole: Adlešiči, Črešnjevce, Dragatuš, Drašiči, Metlika, Podzemelj, Radence, Semič, Suhor, Štrekljevec Vrtačič Katka, Završan Francka.

4. *Idrija*. Poverjenica Marija Kavčič, šolska ravnateljica v Idriji. Rud. deklinška šola, Rud. deška šola, Marija Kavčič, M. Souvan, M. Rupnik, K. Burnik, M. Lapajne, Zd. Krapš, M. Tušar, Fr. Mačkovšek, L. Novak, Ant. Trpin, Iv. Knap, Raf. Gostiša, Ot. Novak, J. Rupnik, Alb. Vončina, Raf. Zazula, Zd. Bloudek, D. Kovač, Fr. Rejce, Mil. Novak, Učitelj, knjižnica na realki, Lj. Mlakar, dr. Čermelj L., Kenda Rob., dr. Gasperič Ant., J. Leben, Vin. Zaletel, Ant. Hladnik, dr. K. Pirjevec, Fr. Novak, Leop. Kos, Fr. Kenda, Leop. Kogej, Fr. Tratnik, Rika Kos, Em. Baebler, Leop. Podobnik, L. Leskovič.

5. *Kamnik*. Poverjenik: Ivan Šmajdek, učitelj v Krtini pri Dobu. *Ivan Šmajdek* (1918). Šole: Dob. Dol, Dolsko, Ihan, Jarše, Kamnik (deška), Komenda, Krašinja, Krtina, Mengeš, Moravče, Rova, Skaručina, Sv. Križ, Št. Vid, Sv. Trojica, Trzin, Zalog pri Komendi,

Okrajna učitelj. knjižnica, Bohine Eduard, Brgant Pavla (Skaručina), De Toni Ana, Divjak Milica, Germek Anton, Hiti Matija, Igljič Kornelij, Jerman Vilka, Knez Rudolf, Levec Melanija, Lončarič Mar., Malenšek Marija, Poženel Matilda, Praprotnik Miroslav, Primožič Ivan, Smolé Albin, Sotenšek Viktor, Toman Janko, Tome Marija, Ušeničnik Mara, Žebré Jerica, Kamnik (dekl.) Zg. Tuhinaj, Štefi Schubert, Anica Žitko.

6. Kočevje. Poverjenik: Fran Štefančič, nadučitelj v Velikih Laščah. Bajce Ljudmila, Iskra Zora, Jaklič Jože, Jaklič Franc, Jugovic Marija, Keržič Franc, Klun Nežika, Lehmann Anđa, Mervič Anton, Novak Josip, Okrajna učitelj. knjižnica, Peček Franc, Pirkner Pavla, Rožman Marija, Somrak Ana, Siška Ana. Šole ljudske: Dolenja vas, Kuželj, Vel. Lašče, Vel. Poljane, Štefančič Fran, Schweiger Slavko, Trost Mirko, Zupanec Slavka, Žitko Mat., Ada Fink, Josipina Švajger, Marija Sedej, Franc Samec. Dekliška meščanska šola „Marijin dom“ v Kočevju, Kreiner Marija (Kočevje).

7. Kranj. Poverjenik: Rus Vilibald, učitelj, Kranj, Brađaška Albina, dr. Dolar Simon, Gostič Florijan, Ivanc Franc, Jerše Jos., Kovač Friderik, Kovačič Terezija, Lapajne Josip, Malty Ana, Mihelčič Ivan, Miklavčič Janja, Mlač Julija, Okrajno učiteljsko društvo, Okrajna učiteljska knjižnica, Perko Lovrencija, Perko Lovro, Anica pl. Pilbach, Pipan Marija, Roos Marija, Rus Vilibald, Sepaher Anton, Sežun Alojzij, Simon Karel, Stamec Antonija, Šavnik Olga, Urbančič Franja, Završnik Stanislav. Šole: Kranj — deška ljudska, Škofja Loka — deška ljudska, Škofja Loka — nunska notranja, Škofja Loka — nunska vnanja, Bukovčica, Dražgoše, Duplje, Goriče, Kokra, Kovor, Križe, Sv. Lenard, Malenski vrh, Mavčiče, Naklo, Olševak, Podbrezje, Predvor, Predoslje, Primskovo, Reteče, Smlednik, Šmartno, Trebija, Tržič — ljudska, Tržič — meščanska, Voklo, Zatilog.

8. Krško. Poverjenik: Rant Fran, nadučitelj v Radečah. *Pedagoško društvo v Krškem* (1901.) Šole: Št. Jernej, Radeče, Mokronog, Pirnat Janez, Bernot Minka, Košenini Vika, Randl Tonka, Mejak Rozs, Heferle Vida, Perko Marija, Turnher Edi, Vanič Ladi. Šole: Št. Janž, Studenec, Boštanj, Gantar Ivan, Št. Rupert (šola), Brolih Marija, Hvala Mihaela, Kostanjevica, Pirkovič Lud., Brodnik Anton, Bučar V., Kalan Sonja, Kobau Amalija, Hladnik Marija, Žindra Elvira, Sovre Karl, Šterk Martin, Rant Fran, Trobiš Josip, Tržišče, Runasz Klotilde, Sveti Križ, dr. Tom. Romih, Meščanska šola v Krškem; Ljudska šola v Krškem, Stiasny Lud., Okrajna učiteljska knjižnica v Krškem, Žabkar Josip, Vutkovič Jožef, Grudnik Rado, Piškur Ana, Bušeča vas, Raka, Golob Janko, Škocijan, Benedičič Iv., Šmarjeta, Demšar Iv., Mesec Iva, Bučka, Kosce A., Cvirn Janko, Veliki Podlog, Veliki Trn, Pirc

Marija, Velika Dolina, Ivanuš Valentin, Juvanc Tarina, Rant Marija, Cerklje, Čermelj Kornelija, Mozetič Zora, Šrajf Zarija, Rostohar Draga, Albin Završ.

9. Littija. Poverjenik: Bernard Andoljšek, nadučitelj v Littiji. Bezeljak Ivan, Dolinar Ivana, Drmelj Mirko, Erjavec Amalija, Gorišek Karel, Jevnikar Lovro, Polak Janko, Šalamun Miluška, Štravs Marija, Tomšič Pavlina, Atozjij Lilija, Hermina Breindel, Marija Ažman, Marija Kalin, Bernard Andoljšek, okrajna učiteljska knjižnica, šole: Krka, Polica, Vel. Gaber, Št. Vid, Žalna, Zagorje ob Savi.

10. Ljubljanska okolica. Poverjenik: Michler Ivan, učitelj na Vrhniku. Lavrenčič Alojzij, Kržinar Alojzij, Pečenko Danilc, S. Vrhovec, Levec M., Šole: Bevke, Brezje, Tomišelj, Ligojna, Podlipa, Št. Jakob, Brezovica, Dobrova, Preska, Drenov grič, Preserje, Zgornja Šiška, Sv. Peter, Notranje gorice, Polhov gradec, Log, Iška vas, Vič, Vrhnika, Horju', Zalog, Milan Virant (Grosuplje), Mataje Karel, Schiffrer Emil, Štrekelj Ivan, Vuk Slavko, Lahajnar Ivan, Michler Ivan, Marinko Marija, Petrič Angela, Malavašič Albina, Franke Darinka, Buh Pavla, Premk Mira, Hrovat Olga. — Belič Pavla, Ohladek Marija, Engelsberger Viktor, Papler Ida, Petrič Marija, Rant Franjo, Smole Izidor, Žirovnik Janko, šola v Rudniku na Ježici.

11. Logaški okraj. Poverjenik: Matej Jug, nadučitelj na Blokah. Krajni šolski svet Stari trg, Marija Perušek, Franja Veber, Matilda Veber, Ema Miselj, Miloš Kabaj, Mar. Bele-Žele, Matej Ježek, Krajni šolski svet Gor. Jezero, Ela Pavlica, Krajni šolski svet Grahovo, Josip Kobal, Angela Miselj, Mihaela Kosmač, Marija Sirknik, Krajni šolski svet v Cerknici, Adolf Harmel, Iva Zwölf, Ana Prudič, Marica Modic, Irma Remžgar, Iva Ukmar, Krajni šolski svet Bloke, Matej Jug, Jožica Moljh, Mica Lahainer, Krajni šolski svet Igavas, Miroslav Košin, Mia Vilar-Kramer, Zofka Vивоda, Franc Zalar, Vela Konečija.

12. Novo mesto. Poverjenik: Martin Matko, nadučitelj v Novem mestu. Adamič Arnošt, dr. Gorjanc Davorin, Grad Janko, Horvat Urban, Ivsnetič Lojze, Judnič Martina, Kopitar Betka, Kos Mihael, Koželj Ludovik, Lačpajne Ivan, Matko Martin, Medic Avgust, dr. Tiller Viktor, Vozelj Janko, Weber Alojzij, Znanc Pepca, Gimnazijska knjižnica v Novem mestu, Okrajna učiteljska knjižnica v Novem mestu. Šole: Ajdovica, Ambrus, Bela Cerkev, Birčna vas, Brusnice, Čatež, Dobrniče, Dol. Karteljevo, Dvor, Gabrje, Gor. Sušice, Hišje, Št. Lovrenc, Mirna, Mirna peč, Nemška vas, Novo mesto dekliška, Novo mesto deška, Orhovica, Št. Peter, Podgrad, Prečina, Selo, Soteska, Stopiče, Šmihel dekliška, Šmihel deška, Šmihel pri Žužemberku, Toplice, Trebnje, Valtavas, Zagradec, Žužemberk, Žvirče.

13. Radovljica. Poverjenik: Valentin Zavrl, nadučitelj v Begunjah. Klavora Franjo, Okrajna učiteljska knjižnica, Oman Ernestina. Šole: Begunje, Bled, Bohinjska Bela, Brezovca, Dobrava pri Javorniku, Dobrava pri Kropi, Dovje, Gôrje, Jesenice, Kamna gorica, Koroška Bela, Kranjska gora, Sv. Križ nad Jesenicami, Lesce, Leše, Ljubno, Mošnje, Ovsišje, Radovljica, Rateče, Ribno, Srednja vas, Zasip, Zavrl Valentin, Zupanc Apolonija, Hude Drago, Debeljak Zmagoslav, Rabič Lojze, Janko Kokalj, Valkó Razinger.

14. Sodražica. Poverjenik: Mihajl Vrbič, nadučitelj v Sodražici. Mihajl Vrbič. Šole: Sodražica, Gora, Sv. Gregor, Loški potok, Anton Faganeli.

15. Brežice. Poverjenik: Janko Knapič, nadučitelj na Vidmu ob Savi. Črnej Ivan, Gajšek Simon, Gomilšek Ljudmila, Knapič Olga, Pavlovič Ivan, Piller Ivana, Supan Ignacij. Šole: Dobova, Pišece, Videm, Sromlje, Gლობoko. Rumpret Karel, Tominc Blaž, Novak Vincencija, Tominc Ida, Vačaal Fran, Kokot Ludovik, Drnovšek Franja, Knapič Janko, Pečnik Josip.

16. Cmurek. Poverjenik: Janko Žel, učitelj, Sveta Ana v Slov. gor. Aleksander Koprive, Janko Žel, Vilma Kožuh, (Veka) Makolč, Marica Medved, (Makolč). Šole: Sv. Ana v Slov. gor., Sv. Martin pri Krbergu.

17. Mesto Celje. Poverjenik: Franj Krajnc, učitelj v Celju. *Posojilnica v Celju*, (1902), *Južnoštajerska hranilnica v Celju* (1905), Čitalnica, okrajna učiteljska knjižnica. Deška okoliška šola, Krajnc Franj, Voglar Franc, Šolske sestre, Suhač Anica. Mestna deška šola, Bizjak Josip, Pestevšek Rihard, Pregel Ciril, Wudler Maksim. Mestna dekliška šola, Zupanek Betka, Pristovšek Franja, Puc Mira, Škarpa Margarita, Žejn Berta. Deželna meščanska šola, Serajnik Beno, Črnej Ivan, Poljšak Lojze, Šentjure Ferdo. Dekliška meščanska šola, Brinar Josip, Kern Marija, Lorber Olga, Plohl Mila, Zupančič Ana, Mestna trgovska šola, Plzak Jarosl., Kravljeva višja realna gimnazija, Holeček Pavel, Jarc Evgen, Kožuh Josip, Levičnik Vinko, Mastnak Martin, Mravljak Franc, Reich Slavko, Marinček Fran.

18. Celjska okolica. Poverjenik: Vekoslav Gobec, učitelj v Celju. Bizjak Franja, Brinar Fran, Črnej Ludovik, Črnej Anica, Drstvenšek Josipina, Gradišnik Herma, Gosak Josip, Gselman Darko, Gobec Vekoslav, Hinterlechner Karolina, Hribernik Franc, Jagodič Marica, Jelovšek Fortunat, Karničnik Henrik, Klemenčič Josi, Kramer Janko, Poljšak Lojze, Požar Marjana, Požar Vinko, Pètriček Anton, Presker Marica, Pak Roza, Recelj Vekoslav, Srebernik Fran o, Strel Ivanka, Sitter Angela, Strigl Anton, Steska Ana, Schreiner Ljudmila, Schreiner Stanka, Valenšič Josip, Vrečer Rajko, Velikonja Joško,

Wudler Rudolf, Žagar Fran., Žgajner Matko. Šole: Blagovna, Dramlje, Dobrna, Frankolovo, Griže, Galicija, Gotovlje, Št. Jurij ob južni železnici, Kalobje, Lovrene pri Prožinu, Liboje, Lubečno, Nova cerkev, Pirešica, Petrovče, Pavel pri Preboldu, Peter v Sav. dolini, Ponikva Gornja, Štorje, Svetina, Šmartno v Rož. d., Teharje, Vojnik, Žalec, Meščanska šola v Žalcu, Kmetijska šola v Št. Jurju j. ž., Učiteljsko društvo za celjski okraj.

19. **Gornja Radgona.** Poverjenica: Marija Kocmut, učiteljica Sv. Jurij ob Ščavnici. *Ljudska šola pri Sv. Duhu* (1901). Bernard Eilinda, Brumen Marija, Ciglar Alojz, Dominkuš Marija, Fürst Janko, Ivanjšič Ljudevit, Jaušovec Franc, Kocmut Marija, Korošec Josip, Mavrič Karol, Menhart Alojz, Menhart Berta, Mihelič Ivan, Pušenjak Marica, Schmidlechner Ana, Schmidlechner Franja. Šole: Sv. Jurij ob Ščavnici, Kapela, Negova, Sv. Peter tik Radgone, Ščavnica.

20. **Gornjigrad.** Poverjenik: Ivan Pušenjak, nadučitelj v Mozirju. Šole: Ljubno, Gorica, Gornjigrad, Bočna, Rečica, Nova Štifta, Mozirje, Luče, Ksaverij, Piano Anica, Pulko Valentin, Černè Ivana, Rojnik Marija, Pušenjak Ivan, Zemljič Branko, Ločičnik Malči, Fran Koebek, Korban Josip, Verninšek Marija, Martin Sotlar.

21. **Konjice.** Poverjenik: Fran Golež, nadučitelj, Stranice *Čast Janko* (1906), *Posojilnica v Konjicah* (1903), Koser Rudolf, Petrič Ljudevit, Režabek Antonija, Kržič Janko, Golež Fran, Bobič Ferdo, Mravljak Karel, Mravljak Amalija, Fabiani Adela, Murgel Ana, Iglar Metka, Pangerc Emil, Schell Henrik, Strigl Anton. Šole: Kebelj, Stranice, Ravbar Ivan, Seručar Minka, Peterca Marija, Osana Marija, Lehmann Marija, Brumen Anton, Bezljaj Minka.

22. **Kozje.** Poverjenik: Emerik Moric, nadučitelj v Sv. Petru pod Sv. goro. Grmovšek Miloš, Emerik Moric, Iva Gherbaz, Ljudmila Kokot, Roza Žolgar, Metka Lovrec, Franc Lovrec, Karl Kobalé, Bitenc Ana, Podlesnik Eranjo, Šerbak Ivan, Šetinc Fran, Bučar Josip, Dragotin Franc, Ivanuš Robert, Šket Marijana, Štauffer Fran, Vrečko Cilka, Berthold Kristina, Volavšek Anton, Šetinc Franc, Cerjak Zinka, Lovše Ivan, Mahorčič Boža, Ravter Otilija, Podreka Ivana, Štefan Firm, Ivan Jordan, Alojzij Pečnik, Anton Gradišnik, Ante Potočnik, Mira Čuček. Šole: Podčetrtak, Olimje, Virštanj, Buče, Polje, Podsreda, Pečice, Kozje, Pilštanj, Přeborje, Zagorje, Št. Vid pri Planini, Dobje, Koprivnica, Sv. Peter.

23. **Laško.** Poverjenik: Anton Gnus, šolski ravnatelj na Dolu pri Hrastniku. Gnus Anton, Jurko Vitko, Keše Kristina, Učiteljsko društvo za laški okraj, Sorčan Janko, Rainer Jakob, Roš Miloš, Lebar Fran, Lunder Hermina, Umberger Ljudmila, Verčko Josipina, Čander Julka, Logar Poldá, Pintar Julka, Hofbauer Justina, Četina

Ivan, Zechner Friderika, Stegenšek Josipina, Stare Svitko, Sušnik Pavla, Drobnič Nina, Cimperšek Leopold, Petrinčič Julijana, Fabjan Zinka, Vodušek Gustav, Plavšak Robert, Kuhar Anton, Kern Ivan, Omerza Karel, Gostiša Andrej, Jesih Adolf, Lapornik Ana, Windischer Marija, Kračman Antonija, Moll Oskar, Tori Josip, Sušnik Olga, Velkavrh Josip, Gerzetič Ana, Volc Emil, Wessner Ana, Zencovich Ema, Mazi Ida, Voršič Henrika, Feštanj Pavla, Hofbauer Lojze. Šole: Dol, Hrastnik, Laško, Razbor, Trbovlje, Deška ljudska Trbovlje na Vodi, Dekliška ljudska Trbovlje na Vodi, Turije, Sv. Katarina.

24. Sv. Lenart v Slov. Goricah. Poverjenica: Gusta Janežičeva; učiteljica, Sv. Benedikt v Slov. goricah. Čuček Janko, Čuček Jelena, Fabjan Antonija, Großmann Ida, Janežič Gusta, Kopic Jožef, Kovačič Janko, Kranjc Franjo, Kronabethvogel H., Lužar Mira, Madon Olga, Petelin Jožica, Pinterič Luna, Premov Jožica, Perger N., Stumpf Ludvik, Šafarič Fran, Schweiger Katarina, Trošt Viktorija, Urh Ljudmila, Vogrinec Anton, Vreš Antonija, Šola Sv. Benedikt.

25. Ljutomer. Poverjenik: Fran Zacherl, učitelj v Ljutomeru. Bajec Alojzij, Baukart Jan, Bratina Terezija, Cilenšek Fran, Cvahte Simon, Cvetko Fran, Gabrijelčič Fran, Hayne Josipina, Herzog Anton, Herzog Leonida, Jandl Franica, Karba Angela, Karba Inka, Kocuvan Mara, Koropec Janez, Lubej Franjo, Meščanska šola v Ljutomeru, Mihalič Matilda, Mikl Ciril, Mahorčič Hermina, Mursa Amalija, Okrajna učiteljska knjižnica, Ostrc Amalija, Ostrc Anica, Ostrc Jožica, Pavlič Roza, Prelog J., Pušenjak Toma, Robič Janez, Schneider Franica, Sever Darinka, Sever Minka, Stopar Slavko. Šole: Cezanjevci, Cven, Ljutomer, Mala Nedelja, Sv. Križ, Stara cesta, Veržej, Vučja ves, Sprager Ferdo, Velnar Marija, Vundrl.Mat., Wessner Josipina, Zacherl Fran, Učiteljsko društvo za Ljutomer in okolico.

26. Maribreg. Poverjenik Mirko Lešnik, nadučitelj v Maribregu. Runove Albina, Lepe Ljudmila, Lešnik Franica, Dugar Marica, Vidmar Ivanka, Vomer Ivan, Korže Leopold, Robič Ivan, Kavčič Ivan, Viher Šimon, Lešnik Mirko, Glaser Anton, Štibler Janez, Klugler Ivan, Voltmaier Karel, Witzman Franc, Iglar N, Hauptman Ulrik, Sitter Bogomir, Pivc Maks, Pirjavec Ant., Lavrič Stanko, Golob Jos., Črnovšek Mara, Krajni šolski svet Maribreg, Krajni šolski svet Ribnica.

27. Maribor. Poverjenik: Kožuh Mirko, nadučitelj v Mariboru. Dr. Pavel Turner (1900), Vreže Ivan (1903), Dr. Ljudevit Pivko, (1917), Aleksander Alt, Rožica Bajtova, Herma Bračičeva, Berta Brencetova, Ana Cajnkarjeva, Dragotin Cibic, Justina Corettijeva, Franjo Čiček, Slavoj Dimnik, Vida Dimnikova, Hinko Druzovič, Emilija Dullerjeva, Franjo Ferjančič, dr. Fr. Firbas, Franjo Friedl, Viktor Grčar, Josip Hergouth, Ana Herzogova, Albin Horvat, Marija Humkova, profesor

dr. Ant. Jerovšek, Marija Ješovnikova, Ana Jurkova, Olga Juvančičeva, Zora Klavžarjeva, Josip Klemenčič, dr. Karl Koderman, Ema Kosljeva, Mirko Kožuh, Josip Lampe, Jela Levstikova, Evgen Lorget, Josip Malenšek, Jakob Marin, dr. Anton Medved, Angela Milčinska, Tone Osterc, Leopold Pavlin, dr. Radoslav Pipuš, profesor Matija Pirc, Josip Poljanec, dr. Franjo Rozina, Zorka Sekirnikova, Adolf Schaup, Henrik Schreiner, dr. Josip Somrek, Jona Stepčeva, Miroslav Šijanec, Pavla Šončeva, Antonija Štupca, dr. Josip Tominšek, Franjo Tušak, Dragotin Urbč, prof. Alfons Vales, Milan Vauda, Friderik Venigerholz, dr. Ka 1 Verstovšek, Dora Vinšekova, Davorin Vodenik, prof. Franjo Voglar 2 iztisa, Miroslav Zinauer, državno moško učiteljske (2 iztisa), deška mešč. šola, dekliška mešč. šola I., dekliška mešč. šola II., deška ljud. šola III., deška ljud. šola IV., dekl. ljud. šola II. R. Avgustinčič. — Državno moško učiteljske. 79 gojencev. Zavod šolskih sester. I. letnik: Aleksič Terezija, Borko Danica, Čepe Otilija, Brenčič Ana, Čonč Karolina, Dirnbek Marija, Gorjanc Justina, Jecl Jozefa, Jezovšek Marija, Kamenšek Valerija, Kandus Marija, Karlovšek Julijana, Kocbek Alojzija, Kos Marija, Kosi Marija, Kotnik Ana, Kuharič Irma, Ladavac Marija, Leben Hedvika, Loparnik Lea, Matela Hedvika, Medved Ana, Mulej Vida, Pistotnik Katarina, Pirnat Terezija, Puncer Marija, Rajšp Vlasta, Ramšak Marija, Robinšak Ljudmila, Robnik Katarina, Senica Marija, Selak Kristina, Serajnik Zmagoslavica, Stani Angela, Strašek Marija, Špuraj Ana, Vezjak Marija, Vidovič Ana, Vobovnik Elizabeta, Tušek Avrelija, Zelenko Davorina, Kukovec Cecilija. II. letnik: Besednjak Gabrijela, Bračič Vera, Herzog Gabrijela, Matičič Ana, Miklavič Antonija, Mursa Antonija, Obran Mar., Predikaka Katarina, Rosenstein Marija, Rojc Olga, Seme Marija, Schwarz Ana, Vodušek Viljma, Žel Jozefa, Požar Hilda, III. letnik Čulk Marija, Demšar Friderika, Draksler Marija, Grubelnik Mija, Karničnik Marija, Kvac Marija, Orač Olga, Pistotnik Marija, Podgoršek Amalija, Rom Helena, Skalovnik Vida, Tičar Marija, Fon Nada, Kselman Marija, Sulič Marija, Zidar Marija, Zupevc Jozefa. IV. Letnik: Amaliotti Viktorija, Fabjan Marija, Filipčič Marija, Ivanuša Marija, Kolarič Karolina, Pokorn Danica, Skrbinšek Marija, Stiebler Marija, Vuga Hortenzija, Mokrovič Elizabeta.

28. Mariborska okolica. Poverjenik: Fran Kramer, učitelj v Mariboru. Šola v Framu (1905), Lichtenwallner Matija, Kramer Franc, Ravter Mirko, Zemljič Makso, Macarol Pavla, Tušek Matevž, Kotzbek Cecilija, Novak Franja, Permé Olga, Pirkmaier Mar., Skrbinšek Ljudmila, Rojko Ljudmila, Vauhnik Helena, Košutnik Silv., Ravnicher Helena, Šlajpah Josipina, Soroko An'ca, Kotnik Franc, Stanetič Matilda, Pernat Alojzija, Cujnik Mirko, Smolnikar Marica, Čonč Josip, Čonč

Franciška, Lorber Alojzija, Urbajs Marija, Skrbinšek Vadimir, Puc Franja, Čepe Franc, Puh Josip, Bašelj Pavla, Kregar Ljudmila, Rebolj Franciška, From Vekoslav, Spritz Albin, Jaut Radovan, Železnik Jeran Marija, Pučelik Miroslav, Tominšek Emilija, Wach Emilija, Rakuša Rudolf, Osterc Alojz, Haberman Fran, Jurko Marta, Vodenik Simon, Turšič Anica, Boc Boris, Arko Lavoslav, Rozman Ludovik, Kavčič Fran, Jevšenak Antonija, Stranjšak Angela, Mohor Anton, Črnko Jernej, Neubauer Ernestina, Osana Romana, Vanda Mirko, Jarc Franc, Kostanjšek Angela, Skrbinšek Ignac, Ješovnik Marija, Gosak Roza, Jug Vinko, Tomažič Božidar, Rustja Drago, Großlinger Ognjeslav, Maučnik Alojzija, Bizjak Franja, Vokač Marija, Ogorelec Anton, Zaplotnik Julija, Komavli Irma, Dular Emilija, Fras Alojzija, Blažič Štefan, Mohorko Ivan, Namestnik Anton, Wieser Friderika, Lasbacher Josip, Lesjak Davorin, Stani Toma, Kuhar Zora, Konečnik Franciška, Črnko Jernej, Ličen Teodora, Leben Rosina, Pestevšek Karol, Bregant Marija, Soršak Olga, Hren Anton, Roškec Franc, Andrejčič Ivan, Hočevar Ciril, Cestnik Pero, Metlika Anton, Smerdu, Katarina, Mlinarič Josipina, Hauptman Filip, Roth Marija, Punčuh Minka, Brumen Anton, Luknar Franjo, Štibler Ivan, Majcen Alojzij, Majcen Marija, Majcen Gabrijela, Šerbinek Leopold, Novak Fanči (Sv. Duh — Selnica), Spritzei Ivana, Sterger Klara, Tomažič Ivan, Tušak Radivoj, Gselman Anton. Šole: Sv. Jakob v Slov. gor. 5 izv., Podova, Hoče, Sp. Sv. Kungota, Sv. Križ nad Mariborom, Legen, Leitersberg — Krčevina, Limbuš, Podbrežje pri Mariboru, Rače, Razdvanje, Studenci deška, Studenci deklška.

29. Ormož Poverjenik: Josip Rajšp, šol. ravnatelj v Ormožu. Belšak Ljudevit, Bezjak Simon, Čokl Fanica, Gabršček Lucija, Herg Slavka, Jagodič Ivanka, Kosi Anton, Kosi Dragojila, Kristan Nada, Megla Franjo, Megla Milan, Musek Ljudevit, Najžer Ivan, Okrajna učitelj, knjižnica, Ormoška čitalnica, Pinterič Drago, Pipterič Kristina, Poplatnik Franc, Porekar Anton, Preindl Jakob, Presker Marija, Rajšp Josip, Rosina Adolf, Serajnik Doñicijan, Sitar Josipina, Šalamun Martin, Šijanec Ludv., Vertot Iv., Vojnilovič Slavica. Šole: Sv. Bolfenk, Hum, Sv. Lenart, Sv. Miklavž, Ormož, Runeč, Središče, Svetinje, Sv. Tomaž, Velika Nečelja, Okorn Zofja, Svetlin Irma, Trstenjak Ana, Križnič Jožefa.

30. Ptuj — desni breg Drave. Poverjenik: Žolnir Ivan nadučitelj v Ptujski okolici (Ptuj). Klemenčič Ivan (1909), Žolnir Ivan, Šoklas Vinko, Kramar Fr., Simončič Josipina, Tschada Elza, Pavlovič Minka, Narodna šola pri Sv. Barbari v Halozah, Vobič Ciril, Vobič Ema, Kosi Mirko, Korenjak Marija, Kovačič Martina, Visenjok Terezija, Kokol Elizabeta, Narodna šola na Bregu pri Ptuj. Dular Mara,

Drobnič Marica, Klenovšek Hinko, Wankmüller Albin, Narodna šola v Cirkovecah, Žolnir Oskar, Lukežič Avgustin, Širceļ Marica, Pejcha Nace, Pepelnik Marica, Mrzel Ivanka, Žihēr Anica, Martine, Franc Martine Asta, Pogruje Vekoslav, Bezjak Ana, Polič Ivanka, Črnigoj Emilija, Baša Andrej, Narodna šola pri sv. Lovrencu, Sel Ivan, Osenjak Marija, Mlakar Neža, Lovrenc Jožef, Kerbler Šimon, Pertot Janko, Cesar Antonija, Sorec Karel, Narodna šola v Selih, Kukovec Elza, Benič Mavricij, Stritar Albin, Rusjan Ambrož, Gulin Milka, Srebrnič Marija, Vuga Viktorija, Komavli Valerija, Uršič Zora, Ivančič Pepina, Križnič Vekoslava, Justin Leopolda, Poberaj Jožef, Narodna šola pri Sv. Vidu, Hauptman Ivan, Toplak Ivanka, Pisch Klotilda, Rozbaud Bruno, Narodna šola v Zavrču, Mikuš Karolina, Narodna šola pri Novi cerkvi, Kavčič Peter, Predan Rudolf, Herbst Josipina, Kramar Justina, Dostal Alojzija, Kaspar Franc.

31. Ptuj — levi breg Drave. Poverjenik: Valentin Kajnih, učitelj na okoliški šoli v Ptuj. Dr. Franc Jurtela, državna realna gimnazija, Vajda Franjo, Sovrē Anton, dr. Josip Komljanec, Franc Devetak, Flerč Pavel, Schalda Leopold, Bratanič Fani, Kegel Vekoslav, Burja Rihard, ž. v. Sv. Marko, Fink Toni, Kožuh Anton, Svoboda Ivana, Lešnik Janko, Špindler Štefka, Burja Ludovik, Skok Albina, Voršič M., Kočmut L., Janežič Ljudmila, Ažman Emilija, Scheligo Irma, Božič Marta, Peček Avgust, Majcen Mirko, Messner Ivan, Šegula Fran, zavod Mladika, Kobal Iva, Jerše Štefana, Jančič Ivo, Cilenšek Franjo, Dragotin Kveder, Gorup Josip, Šerona Vinko, Ramšak Franjo, Machwitsch Adela, Kaukler Valentina, Luknar Marijana, Gomzi Marta, Hočever Julka, Mervic Dora, Randl Roza, Kajnh Valentin, Heric Matija, Hranilno in posojilno društvo v Ptuj, Učiteljsko društvo za ptujski okraj, Kovačec Ant., Ljubec Marjeta, Čeh Ivan, Stoček Ida, Mrovlje Anuška, *Klemenčič Ivan* (1909), Kovač Albina, Lebar Angela, Puher Josip, Wankmüller Albin, Kočmut Rudolf, Kočmut Rudolf. Šole: Sv. Martin pri Wurbergu, Sv. Andraž, Ptujška okolica, Polenšak, Sv. Lovrenc, Sv. Marjeta, Sv. Urban, Marinič Mirko.

* **32. Rogatec.** Poverjenik Martin Sotošek, nadučitelj v Žetalah. Cenčič Josip, Cvetko Cilka, Glinšek Ivan, Ogrizek Marica, Sekinik Šimon, Sotošek Zdravko, Sotošek Davorin, Štefancioza Anton, Verk Miloš, Wretzl Dragotin, Šole: Rogatec, Žetale, Okrajna učiteljska knjižnica, Ivan Kit, Josip Jarh.

33. Sevnica. Poverjenik: Fran Drnovšek, učitelj, Sevnica. Valenčič Jože, Štih Ana, Rauter Fran, Križman Emil, Skalovnik Zora, Eržen Anton, Narodna šola v Rajhenburgu, Jamšek Fran, Rismal Melhior, Sušnik Mirko, Pluk Amalija, Schubert Angela, Presker Franja,

Tomič Avgust, Mesiček Jože, Dřnovšek Fran, Pišl Ivo, Kladnik Jože, Pust Kristina, Vrtovšek Vilma, Meglič Sabinka, Judnič Marica.

34. Slovenska Bistrica. Poverjenica: Otilija Feigel, nadučiljica v Slov. Bistrici. Babšek Jožef, Brglez Fran, Feigel Otilija, Fižolč Gabrijela, Hinterlechner Karolina, Janžekovič Matko, Kokl Josip, Karbaš Fran, Kraševce Viktorija, Lebar Alojzija, Lešnik Jožef, Maisel Josipina, Novak Franciška, Pehani Marija, Planer Albert, Povk Ivan, Sabati Josip, Šamperl Martin, Vohič Amalija, Vidmoser Josip, Zupanec Ljuba, Živko Janko. Šole: Laporje, Sp. Polskava. Anton Kukovič, Marija Lenart.

35. Slovenji Gradec. Poverjenik: Vrečko Franc, šolski ravnatelj v p. v Slovenjem Gradcu. Arnečič Alojzija, Arnuš Marija, Barle Karel, Čížek Alojzij, Grmovšek Miloš, Grum Franciška, Kaffou Ignacij, Kodrič Jos., Kocijančič Karla, Mlinšek Fran, Pečnik Franc, Rogina Jožefa, Rogina Pavla, Rozman Franc, Ratej Štefan, Šerbec Jos., Šimgoj Fran, Šalamun Šimon, Schechel Alojzij, Šmid Matija, Šmid Matilda, Vaupođ Antonija, Vrečko Franc, Vrečko Martin, Mithans Minka. Šole: Št. Ilj, Šmartno, Pameče, Podgorje, Sela — Vrhi, Slovenji Gradec, Št. Vid nad Valdekom.

36. Šmarje. Poverjenik: H. Šumer, nadučitelj Šmarje pri Jelšah. Bevc Fran, Blazinšek Henrik, Debelak Dora, Debelak Zofija, Goričan Marija, Kovačič Oton, Kurbus Tomo, Lecker Tilka, Lovree Zinka, Medved Viktorija, Purkhart Jos. Ropan Tilka. Šega Franjo. Šole: Šmarje p. J., Sv. Vid, Šumer Hinko, Zavašnik Albina, Sv. Peter, Zupančič Ivanka, Avgust Cajnko.

37. Šoštanj. Poverjenica: Ilka Trobejeva, učiteljica v Šoštanju. Armič Jože, Čuček Josip, Dolenc Helena, Fischer Julči, Kosar Agneza, Kotnik Joško, Lazar Marija, Lukman Ivan, Orel Lucijan, Petrič Iva, Piano Mara, Pokeržnik Ferdo, Smolnikar Ivan, Stopar Ivan, Tajnik Miloš, Trobej Vekoslav, Viher Leopold, šola Šoštanj.

38. Vransko. Poverjenik: Ivan Kramar, nadučitelj na Vranskem. Petrak Ivo, Miklič Minka, Zotter Ivan, Zdolšak Mirko, Lavrič Mara, Brišnik Jana, Mejovšek Radovan, Loparnik Peter, Ahtik Julka, Virant Julka, Jakše Ivan, Kramar Ivan, Urek Ivan, Wudler Marica, Železnik Adela. Šole: Braslovče, Letuš, Loke, Št. Jurij.

39. Prekmurje. Poverjenik: Janko Korže, ravn. meščanske šole v Murski Soboti. — Jurko Rado, Josip Trobej, Alojzij Petrlin, Fortunat Turk, Dragotina Pavel, Janko Korže, meščanska šola v Murski Soboti, Tilka Stanetičeva, Janko Preininger, Malčka Osterc, Draže Črnko, Gustav Čížek.

40. **Gorica in goriška okolica.** *Žnidaršič Rudolf* (1901), *Baša Fran* (1901), *okr. šol. svet* (1901), *Doljak Kristina* (1901), *Faganelj Anton* (1901), *Keršnik-Rott Leopoldina* (1901), *Križman Ignacij* (1901), *Nemic Peter* (1901), *Poniž Ambrož* (1901), *Prinčič Edvard* (1901), *Urbančič Alojzij* (1901), *Vizintin Rudolf* (1901), *Zgonik Viktor* (1901), *Zorn Fran* (1901).

41. **Sežana.** *Okrajna učit. knjižnica v Sežani* (1901), *Okrajna učiteljska knjižnica v Komnu* (1901)

42. **Tolmin.** *Hranilnica in posojilnica v Tolminu* (1905).

43. **Trst.** *Dr. Henrik Tuma* (1901).

44. **Dalmacija.** *Gjuro H. Nazor*, učitelj v Ložišču na Braču (1919). — *Albert B. Nazor*, učitelj v Ložišču (1919).

45. **Srbija.** *Milič Mojstorović*, učitelj, *Mladenovac* — *Vlaška* (Beogradski okrug.)

Imenik umrlih ustanovnikov.

1. *Krek dr. Gregor*, c. kr. dvorni svetnik, vseučiliški profesor v pok. itd. v Ljubljani (1901, umrl dne 2. avgusta 1905).

2. *Strmšek Vekoslav*, nadučitelj v Št. Petru na Medvedjem Selu, (1900, umrl dne 6. s. ptembra 1907).

3. *Ciperle Josip*, meščanski učitelj na Dunaju (1900, umrl dne 21. novembra 1908).

4. *Orešec Fran*, c. kr. prof. v Gorici (1914, + 1917 v Mariboru).

† *Viktor Bežek.*

Dolgoletni duševni voditelj slovenske pedagogike in metodike, pedagoški pisatelj, filolog in kritik, učiteljskični ravnatelj Viktor Bežek je dne 19. decembra 1919 umrl v Ljubljani. Zaradi svojega povsem modernega stališča kot pedagoški pisatelj je užival med slovenskim učiteljstvom velik ugled; zato je njegova nepričakovana in prerana smrt globoko prešinila vse slovensko učiteljstvo. Ker zaključujemo pravkar publikacije S. Š. M. za l. 1919, zato javljamo slovenskemu učiteljstvu za letos samo to kratko tragično vest, v prihodnjem Letopisu postavimo pa zaslužnemu pedagogu dostojen spomenik.

Zaznamék

dozdaj izdanih in založenih knjig „Slovenske Šolske Matice“.

Uredil Jakob Dimnik.

1901.

Prodajalna cena

1. Pedagoški letopis, I. zvezek ¹	K 3—
2. Plešič dr. Fr. O pouku slovenskega jezika. Njega dosedanje smeri in bodoča naloga	„ 8—
3. Apih-Bežek, Zgodovinska učna snov za ljudske šole, 1. snopič. (Realna knjižnica. Zbirka učne snovi za pouk v realijah na ljudskih šolah. Pomožna knjiga za ljudsko-šolske učitelje I. del.)	„ 3—

1902.

1. Pedagoški letopis, II. zvezek ¹	K 3—
2. Učne slike k ljudskošolskim berilom, I. del: Učne slike k berilom v Začetnici in v Abecednikih	„ 8—
3. Apih-Bežek, Zgodovinska učna snov za ljudske šole, 2. snopič. (Realna knjižnica. Zbirka učne snovi za pouk v realijah na ljudskih šolah. Pomožna knjiga za ljudsko-šolske učitelje, I. del.)	„ 8—

1903.

1. Pedagoški Letopis, III. zvezek ¹	K 3—
2. Učne slike k ljudskošolskim berilom, II. del, 1. snopič: Učne slike k berilom v Schreiner-Hubadovi Čitanki za obče ljudske šole, izdaja v štirih delih, II. del, in v Josin-Ganglovem Drugem berilu	„ 8—
3. Schreiner H., Analiza duševnega obzorja otroškega in dušeslovni proces učenja. Nauk o formalnih stopnjah	„ 6—
4. Apih-Bežek, Zgodovinska učna snov za ljudske šole, 3. snopič. (Realna knjižnica. Zbirka učne snovi za pouk v realijah na ljudskih šolah. Pomožna knjiga za ljudsko-šolske učitelje, I. del.)	„ 8—

¹ Razprodano.

1904.

Prodajalna cenn.

1. **Pedagoški Letopis**, IV. zvezek . . . . . K 3—
2. **Učne slike k ljudskošolskim berilom**, II. del, 2. snopič:
Učne slike k berilom v Schreiner-Hubadovi Čitanki za
obče ljudske šole, izdaja v štirih delih, II. del, in v
Josin-Ganglovem Drugem berilu . . . . . „ 8—
3. **Apih-Bežek, Zgodovinska učna snov za ljudske šole**,
4. snopič. (Realna knjižnica. Zbirka učne snovi za pouk
v realijah na ljudskih šolah. Pomožna knjiga za ljudsko-
šolske učitelje. I. del.) . . . . . „ 6—

1905.

1. **Pedagoški Letopis**, V. zvezek . . . . . K 3—
2. **Učne slike k ljudskošolskim berilom**, II. del, 3. snopič:
Učne slike k berilom v Schreiner-Hubadovi Čitanki za
obče ljudske šole, izdaja v štirih delih, II. del, in v
Josin-Ganglovem Drugem berilu . . . . . „ 6—
3. **Majcen Gabriel, Nazorni nauk za prvo šolsko leto**, 1. snopič.
(Pomožne knjige za ljudskošolske učitelje. Nazorni
nauk. Zbirka učne snovi za nazorni nauk. I. del.) . . . . . „ 6—
4. **Apih-Bežek in Potočnik dr. M., Zgodovinska učna snov
za ljudske šole**, 5. snopič (Realna knjižnica. Zbirka
učne snovi za pouk v realijah na ljudskih šolah. Po-
možna knjiga za ljudskošolske učitelje. I. del.) . . . . . „ 6—

1906.

1. **Pedagoški Letopis**, VI. zvezek . . . . . K 3—
2. **Bezjak dr. J., Posebno ukoslovje slovenskega učnega je-
zika v ljudski šoli**, 1. snopič. (Didaktika [Obče in po-
sebno ukoslovje] I. del.) . . . . . „ 6—
3. **Druzovič Hinko, Posebno ukosloje petja v ljudski šoli**.
(Didaktika. [Obče in posebno ukoslovje.] II. del.) . . . . . „ 6—
4. **Majcen Gabriel, Nazorni nauk za prvo šolsko leto**, 2. snopič.
(konec I. dela). (Pomožne knjige za ljudskošolske učitelje.
Nazorni nauk. Zbirka učne snovi za nazorni nauk.
I. del.) . . . . . „ 6—
5. **Potočnik dr. Matevž, Zgodovinska učna snov za ljudske
šole**, 6. snopič (konec). (Realna knjižnica. Zbirka učne
snovi za pouk v realijah na ljudskih šolah. Pomožne
knjige za ljudskošolske učitelje. I. del.) . . . . . „ 6—

1907.

1. **Pedagoški Letopis**, VII. zvezek . . . . . K 3—
2. **Bezjak dr. J., Posebno ukoslovje slovenskega učnega je-
zika v ljudski šoli**, 2. snopič (konec). (Didaktika. [Obče
in posebno ukoslovje] I. del.) . . . . . „ 8—

Prodajalna cena.

3. Černej Ljudevit, Stupica B. in Schreiner Ljudmila, **Nazorni nauk za drugo in tretje šolsko leto, I. snopič.** Pomožne knjige za ljudskošolske učitelje. Nazorni nauk. Zbirka učne snovi za nazorni nauk. II. del) . . . . . K 6—
4. Pribil Dragotin, **Šola in dom s posebnim ozirrom na roditeljske večere, I. Teoretični del** . . . . . „ 6—

1908.

1. **Pedagoški Letopis, VIII. zvezek** . . . . . K 3—
2. Gabršek Fr., Dimnik J. in Heric Jos., **Nazorni nauk za drugo in tretje šolsko leto, 2. snopič.** (Pomožne knjige za ljudskošolske učitelje. Nazorni nauk. Zbirka učne snovi za nazorni nauk. II. del.) . . . . . „ 6—
3. Pribil Dragotin, **Šola in dom s posebnim ozirrom na roditeljske večere, II. Praktični del** . . . . . „ 6—
4. Lichtenwallner M., **Prosto spisje v ljudski šoli, 1. snopič** . . . . . „ 6—
5. Poljudnoznanstvena knjižnica, I. zvezek. (Čadež dr. Fran, **Skrivnost radioaktivnosti**) . . . . . „ 6—

1909.

1. **Pedagoški Letopis, IX. zvezek** . . . . . K 3—
2. **Nazorni nauk za drugo in tretje šolsko leto, 3. snopič.** (Pomožne knjige za ljudskošolske učitelje. Nazorni nauk. Zbirka učne snovi za nazorni nauk. II. del.) . . . . . „ 8—
3. Lavtar Luka, **Posebno ukoslovje računanja v ljudski šoli, 1. snopič.** (Navodilo „Računicam za ljudske šole. Spisal Luka Lavtar“) — (Didaktika. [Obče in posebno ukoslovje.] III. del) . . . . . „ 6—
4. Lichtenwallner M., **Prosto spisje v ljudski šoli, 1. snopič.** . . . . . „ 6—
5. Poljudnoznanstvena knjižnica, II. zvezek. (Pivko dr. Ljudevit, **Zgodovina Slovencev, 1. snopič**) . . . . . „ 8—

1910.

1. **Pedagoški Letopis, X. zvezek** . . . . . K 3—
2. Lavtar Luka, **Posebno ukoslovje računanja v ljudski šoli, 2. snopič.** (Navodilo „Računicam za ljudske šole. Spisal Luka Lavtar“) — (Didaktika. [Obče in posebno ukoslovje.] III. del.) . . . . . „ 6—
3. Vales Alfons, **Kemični poizkusi s preprostimi sredstvi** . . . . . „ 6—
4. Poljudnoznanstvena knjižnica, III. zvezek. Pivko dr. Ljudevit, **Zgodovina Slovencev, 2. snopič** . . . . . „ 8—

1911.

Prodajalna cena.

1. Pedagoški Letopis, XI. zvezek	K 3—
2. Ukoslovje računanja, 3. snopič, spisal prof. L. Lavtar.	„ 6—
3. Zgodovina Slovencev v 19. stoletju, spisal dr. Ljudevit Pivko	„ 8—
4. Zrakoplovstvo, spisal prof. J. Zupančič	„ 6—

1912.

1. Pedagoški Letopis, XII. zvezek	K 3—
2. Posebno ukoslovje prirodoslovnega pouka. Spisal šolski svetnik prof. France Hauptmann	„ 6—
3. Domoznanstveni pouk v ljudski šoli. Sestavila Eliza Kukovec	„ 6—
4. Flora slovenskih dežel. Sestavil Julij Glowacki, uredil dr. L. Poljanec	„ 6—

1913.

1. Pedagoški Letopis, XIII. zvezek	K 3—
2. Občno vzgojeslovje z dušeslovnim uvodom. I. Sestavil Viktor Bežek	„ 8—
3. Domoznanstveni pouk v ljudski šoli. Sestavila Eliza Kukovec. — Obče in posebno ukoslovje računanja. Spisal prof. Luka Lavtar	„ 6—
4. Flora slovenskih dežel. II. Sestavil Julij Glowacki, uredil dr. L. Poljanec	„ 6—

1914.

1. Pedagoški Letopis, XIV. zvezek	K 4—
2. Občno vzgojeslovje z dušeslovnim uvodom. 2. zvezek. Sestavil Viktor Bežek	„ 8—

1915. .

1. Pedagoški Letopis, XV. zvezek	K 4—
2. Občno vzgojeslovje z dušeslovnim uvodom. 3. zvezek. Sestavil Viktor Bežek	„ 8—

1916—18.

1. Pedagoški Letopis, XVI. zvezek	„ 4—
2. Občno ukoslovje z umoslovnim uvodom. I. del. Sestavil Viktor Bežek	K 8—

1919.

1. Pedagoški Letopis XVII. zvezek	K 4—
2. Občno ukoslovje z umoslovnim uvodom II. del. Sestavil Viktor Bežek	„ 6—
3. Skrbstvena vzgoja. Uredil H. Schreiner	„ 6—

Da se hitreje razpečajo prejšnje knjige, ki jih je razen razprodanih Pedagoških Letopisov. (I., II. in III. zv.) še veliko v zalogi, se oddajajo stalnim članom tudi prejšnji celotni letniki za 12 K. Učiteljskičniki p'lačajo polovično članarino t. j. 6 K in tudi posamezne prejšnje letnike in knjige dobe za polovično prodajalno ceno; nečlani dobe prejšnje celotne letnike po 15 K. Za posamezne knjige velja za člane in nečlane določena prodajalna cena.

Posebej je izdala in založila „Slovenska Šolska Matica“:

1. Navodilo k 1. zvezku „Računice za obče ljudske šole, sestavil A. Črnivec“. — Priredili A. Črnivec, dr. Fr. Plešič in J. Janežič. V Ljubljani 1902. Po znižani ceni	K 3—
2. Spominski list za učence, oziroma učenke, 1905	„ 1—
3. Javen telovadni nastop za ljudske šole višje stopnje ali meščanske šole, sestavil in ilustriral I. Kren, poslovenil I. Bajželj. V Ljubljani 1906. (Ponatis iz „Pedagoškega Letopisa, VI. zv., 1906)	„ 2—
4. Staršem šolske mladine, ¹ nemški spisal H. Trunk, slovenski priredil J. Dimnik. V Ljubljani, 1917	„ —20

¹ Razprodano.

Naznanilo.

Vsak društvenik „Slovenske Šolske Matice“ dobi za leto 1919 troje knjig, ki so:

1. Pedagoški Letopis, XVII. zvezek.
2. Ukoslovje. II. del. Sestavil Viktor Bežek.
3. Skrbstvena vzgoja.

Te tri knjige prejmejo društveniki po svojih poverjenikih.

Po § 7. društvenih pravil plačajo stroške za pošiljanje knjig društveniki sami; zato pa naj p. n. poverjeniki te stroške primerno razdele na svoje člane in jih izterjajo od njih.

Vsakemu zavoju so pridejane nabiralne pole za l. 1920.

Po § 5. društvenih pravil je plačati letnino v prvi polovici vsakega leta. Zato naj p. n. poverjeniki poskrbijo, da pošljejo nabiralne pole in letnino odboru čimprej, in sicer za vse svoje člane skupno, ker povzročajo posamezne pošiljatve odboru preveč posla. Letnina znaša v bodoče 12 K. Na nabiralnih polah naj se označijo člani v abecednem redu. Izvirnik obdrži poverjenik doma, prepis pa pošlje odboru. Za hrvatsko Šolsko Matico pošiljaj naročnino (1 K) vsak sam Ped. knjiž. zboru v Zagreb in ne več na naše društvo.

Na naročbo brez denarja se odbor ne ozira. Pri naročbah posameznikov naj se označi vselej poverjeniški okraj.

Vsa pisma, denarne in druge pošiljatve naj se pošiljajo pod naslovom: Slovenska Šolska Matica v Ljubljani.

V Ljubljani, meseca decembra 1919.

Odbor.